

LAISKA

LIETUVIAMS.

1 9 6 5

St. Yla	BUKIT PALAIMINTI!	289
* * *	GYVENIMUI TEKANT	292
V. Bagdanavičius, M.I.C.	VYRAS IR MOTERIS	294
A. Grauslys	KALINĮ SUŠELPTI	299
L. Germanistė	SU MENKU, REALIU PRISIMINIMU	302
P. Razminas	KAS REALU IR KAS NEREALU?	303
A. Rūta	JŪRAGIO EILĖRAŠČIAI	304
J. A. Jūragis	TOLIMIEJI MIRAŽAI (eil.)	304
M. F. Caron	NIEKUOMET NETEISK...	309
I. Rušenaitė	... IR VISADA SUPRASK	310
R. Sakadolskis	ŽYGIS Į JUNGTINES TAUTAS	310
B. Krištanavičius, S. J.	SUSITINKU SU KOMUNISTAIS	311
P. Pauliukonis	VIENAŠALIŠKAS BALANSAVIMAS NEPASITARNAUJA	315
A. Valatkaitis	KURIAI TIESAI TARNAUJAME?	317
A. Saulaitis, S. J.	ŠVENTRAŠČIO VAKARAI	320
G. Ivaškienė	RUDENĮ ŠVENČIANT ŠEIMOJ	321
K. Bučmys, O.F.M.	EKRANO MIRGESY	322
	SKAITYTOJO ŽODIS	324

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius Kęstutis Trimakas, S. J.
Redakcijos nariai Gediminas Kijauskas, S. J.
Dr. Arūnas Liulevičius

Administratorius Petras Kleinotas, S. J.

Viršelis ir vinjetės Algirdo Kurausko
Fotografijos Algimanto Kezio, S. J.

Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, 111 60636
Telefonas REpublic 7-8400
Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Prenumerata metams 3 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 30c;. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

1965. VOL. XVI
NR. 9 — SPALIS
— OCTOBER —

laiskai
LIETUVIAMS

B Ū K I T P A L A I M I N T I !

EVANGELIJOS perlas, kuriuo lygiai žavisi krikštyti liberalai ir nekrikštyti tikintieji, yra aštuonių palaiminimų posmas. "Atvėręs savo burną, jis mokė" — iškilmingai pradeda evangelistas Matas, tas paprastas, tikslus ir dalykiškas apaštalas. Atvėręs savo burną, Kristus iš tikro ne tiek mokė, kiek guodė, stiprino ir drąsino aštuonių kategorijų žmones.

Beturčiai

Pirmiausia Kristus laimino beturčius. Ne tuos, kurie neturi turto, bet kurie jo netrokšta. Jis juos pavadino beturčiais dvasioje. Tai ne dvasios beturčiai, ne dvasiniai "ubagai". Šie žmonės savotiški dvasios kilmingieji, nepašventinti dvasininkai, mistikai, gal būt, dvasiniai vizionieriai. Tai visokį idealistai, dvasinio nerimo pilni ieškotojai, nuolat barami praktiškųjų žmonių ir niekinami biznierių.

Paprastuoliai	<i>Toliau Kristus laimino romiuosius – tuos tylūs, paprastus, kuklius žmones, kurie nesiveržia į garbę ir valdžią, kurie nepozuoja fotografams, nesilaižo galingiesiems. Jie yra iš tų, kurie nustumiami į šalį, nesodinami pirmose vietose ir – nuostabu – dėl to neišsiviečia, neišgyvena kartumo. Jie nedaro reformų, neskelbia deklaracijų, nevykdo revoliucijų, bet kaip druska sūdo kunkuliuojančio gyvenimo katilą. Putos bus nugriebtos ir išmestos; tirščiai bus suvalgomi ir įvertinami; o apie druską niekas neužsimins, nebent pasiges, jei jos bus pristigę.</i>
Liūdintieji dėl neteisybių	<i>Tretieji, kuriuos Kristus ypatingai guodė ir laimino, tai liūdintieji ir sielvartaujantieji dėl daugelio negerovių. skriaudų ir negalių. Kitų akimis, tai visokie “Weltverbesseriai”, “vaitotojai” dėl svetimų žaizdų, sergą svetimom ligom – vis nepatenkinti esama tvarka, papročiais, “gerovėmis”. Šie ir tokie yra gyvas pasipiktinimas superoptimistų, ramybės ieškotojų, gyvenimu patenkintųjų. Tie “liūdintieji dėl teisybės” – tiksliau, dėl neteisybės, kurios tiek daug žmonių santykiuose – yra bene labiausiai nemėgiami, niekinami ir kartais sunaikinami rafinuotos neteisybės atstovų, kurių specifikacija pasaulio žodyne sudarytų nemažos litanijos vardus. Jei kiekviena palaimintųjų kategorija turi savų kankinių, tai ši bene daugiausia.</i>
Gailestingieji	<i>Kristus laimino gailestinguosius, kurie, save užmiršę, gyvena kitiems, kenčia kitų kančias, liūdi su liūdinčiais, guodžiasi su pakylančiais iš purvo; kurie dalinasi ne tik duona ir apdaru, – dalinasi pačia savo širdim, savais nervais. Tai tie ir tokie gailestingieji, kuriuos kiti vadina “Dievo durneliais”, nes jie už tą visa negauna reklamos nei atskaitymo iš taksų; jų niekas nelaiko donatoriais – net paprastaisiais, nekalbant apie garbės geradarius. Jų geradarystė per daug gera, kad būtų vertinama masėje. Ji per daug neužinteresuota, kad būtų suprasta tų, kurie viską gali užmiršti, tik ne save, ir visko gali atsižadėti dėl savojo dievo, kuris yra jų aš. Grynas gailestingumas yra toks retas ir toks tobulas savyje, kad jis bene labiausiai išreiškia gailestingojo Dievo paveikslą.</i>
Tiesos ieškotojai	<i>Kristus dar atskirai pridėjo palaiminimą tiems, kurie ne tiek liūdi dėl neteisybių, kiek ieško teisybės, tiesiog alksta ir trokšta, vis nepasotinami ir nenumalšinami. Šiai kategorijai daugiau priklauso grynietis tiesos ir gėrio ieškotojai, ne ieškojimo deklaratoriai ar deklamatoriai. Tokių tiesos ilgesys augustiniškai veržiasi ligi Dievo, kuris vienas tegali pasotinti.</i>

Šeštos kategorijos palaimintieji yra nekaltieji – tie nesuteptos širdies padarai, kurie, būdami žemėje, gyvena kaip angelai. Jie tokie tyri ir skaitūs, kaip tie dangaus debesėliai ar kaip šaltinio vanduo. Debesų nepasieks žemės dulkių kamuoliai, šaltinio nesudrums sujudinta žemė, gal tik laikinai apniauks. Ak, tai ne tos palaimintos esybės, kurias išrinko ir paženklino ypatingoji Dievo malonė. Ne, tai tos pačios paprastos sielos, kurioms reikia stipriai kovot ir daug kentėt, bet kurios nė nemano, jog ši kova būtų beprasmiška. Jei visais laikais šios sielos buvo supamos tautų pagarba, tai Kristus dar pridėjo ypatingą ir išskirtiną įvertinimą.

Nekaltieji

Dar viena kategorija susilaukė palaimos – tai taikieji, sugyvenamieji, atlaidieji. Ne dėl to, kad būtų tokie gimi ar taip auklėti, bet šito siekė ir pasiekė savo pastangomis. Taikumas yra reta dorybė, įgyjama didele žmonių meile, supratimu ir atlaidumu. Žiūrint žmogiškai, šimtą kartų lengviau supykti, negu susivaldyti. Šimtą kartų “maloniau” rietis, negu sugyventi be rietenų. Bet yra žmonių, kuriems šimtą kartų geriau nutylėti ir atleisti, negu bartis, kerštauti. Kitų akims tokie atrodo bailiai ir silpnuoliai. Pro juos visi praeina kaip pro avinėlius, nesistengdami net nusišypsoti. Argi verta šypsotis tam, kurio nebijai, kuris tavęs neužrėks, tau neįgels, nepakis kojos? O tačiau ir šiem “bailiams” pamažu kaupiasi tyli pagarba. Kartais suserimsta ir sąžinė, kodėl pro šiuos praeinama lyg pro šėlį – nebuvėlį.

Taikieji

Pagaliau, pravėręs burną, Kristus apdovanojo palaiminimu visus tuos, kurie persekiojami, apmeluojami, piktžodžiaujami be pagrindo, o ypač tuo pagrindu, kad jie stovi teisybės, tiesos, gėrio pusėje. Tokie yra rakštis daugelio akyse. Jie yra gyvas priekaištas visokiam melui, supuvimui, išdavimui. Jie yra nepakenčiami, nes niekam nepataikauja, prieš nieką nesilenkia, tik prieš sąžinę ir Dievą. Jie yra tie, kuriuos galima tik persekioti, apšmeižti, išjuokti, pasmerkti, nukankinti.

Persekiojamieji

* * *

Kiek tokių žmonių buvo, yra ir bus! Ir niekas jų taip nepaguos ir nesuramins, kaip tas vienai žodis “palaiminti”. Ne be reikalo šį Evangelijos perlą katalikų Bažnyčia parinko visų šventųjų dienai – tų šventųjų, kurie net nežinomi savo vardais. Užtenka žinoti, kad jie atsiėmė savo palaiminimus tenai, kur nūnai yra. Užtenka ir mum, kad jie paliko pasauliui dvasios stiprybę, kuria naudojami naujos kartos. Verta žinoti, jog betkuri gera pastanga rikiuojasi į aštuonių palaiminimų kalną.

Stasys Yla

GYVENIMUI TEKANT

■ REIKALAI IR RŪPESČIAI

Lietuvių išeivių vyresniosios ir jaunesniosios kartų žvilgsnių skirtumas darosi vis ryškesnis. Tai buvo ypač pastebėta Ateitininkų Kongrese Toronte liepos 3-4 d.: vyresnieji daugiau pasisakė už rūpinimąsi lietuviškais reikalais, kai tuo tarpu jaunesnieji — už rūpestį rasiniu klausimu.

Pokongresinėje paskaitoje Dainavos stovykloje Manchester, Mich., dr. V. Vygantas, nagrinėdamas tų dviejų kartų skirtingą nusistatymą, pastebėjo, kad vyresnioji karta *idealizuoja* Lietuvos laisvinimo reikalą, bet į rasinį klausimą žiūri *realiai* ("nėra ko mums ten prasidėti"); tuo tarpu jaunesnioji karta *idealizuoja* negrų teisių iškovojo reikalą, bet *realiai* žiūri į Lietuvos laisvinimą ("mes nieko negalime padaryti").

Tiesa, vyresnieji svetimame krašte vis jaučiasi svetimi — jiems lietuviškasis reikalas yra vienintelis. Jaunesnieji į tą kraštą daugiau įsijungia — tolimos Lietuvos reikalas mažiau pastebimas.

Abi kartos gali viena iš kitos pasimokyti: vyresnieji — pajusti, kad šalia tautinio yra kitų reikalų, kuriais galime, o kartais iš žmoniškumo ar krikščioniškumo net turime rūpintis; jaunesnieji — suprasti, kad mums, gyvenantiems kitame krašte lietuviams, Lietuvos reikalas yra ne mažiau, bet dar daugiau aktualus: juk pasauliui jungiantis, tautos suartėja — jų rūpesčiai darosi bendri: jos turi rūpintis ne tik savo, bet ir kitų, ypač pavergtųjų ir skurstančiųjų reikalais. Gyvenamajame krašte mes sudarome tą grupę, kuri kaip tik savo organiškais ryšiais labiausiai tinka jautrinti to krašto žmonių dėmesį ir sąžinę dėl Lietuvos ir kitų tautų pavergimo.

Mes esame išeivijoje, kad kiti išgirstų mūsų šauksmą dėl Lietuvos. Tai mūsų pirmasis uždavinys. Tačiau mes veltui šūkautume, jei tik patys stengtumės atkreipti kitų dėmesį į save, o neatkreiptume savo dėmesį į kitus.

292

■ TAIKOS POPIEŽIUS

Įvairiose pasaulio vietose tebekylant neramumams, popiežius Paulius VI yra pasirinkęs savo ypatingu uždaviniu išlaikyti ir ugdyti pasaulinę taiką. Jau savo pirmojo enciklikoj *Ecclesiam suam* jis pasisiūlė tarpininkauti konfliktuose tarp bet kurių kraštų. Visada, kai tik kariniai susirėmimai kyla — ar tai Vietname, ar Dominikonų Respublikoje, ar dabar tarp Indijos ir Pakistano — savo viešose kalbose jis skatina tas tautas taikiai išspręsti įvykusius konfliktus.

Rugpiūčio 8 d., 20 metų sukaktyje nuo Hiroshimos sunaikinimo, Paulius VI priminė atominės bombos pasėkas: "Mes meldžiamės, kad šis žmogžudiškas ginklas nebūtų užmušęs taiką pasaulyje, nebūtų amžinai pažeidęs mokslo garbę ir užgesinęs gyvenimo ramybę šioje žemėje". Jis meldėsi, kad "pasaulis niekadės nebepergyventų tokios nelaimingos dienos, kaip anuomet Hiroshimoje", ir kad žmonės "nebesudėtų savo pasitikėjimo, savo apsiskaičiavimų ir prestižo į tokius fatališkus ir negarbingus ginklus... Mes jau daug kartų ir įvairiais būdais skatinome uždrausti atominius ginklus".

Rūpestis taika taip pat ženklina popiežiaus atsilankymą Jungtinių Tautų būstinėje New Yorke spalio 4 d.

■ "VILTIS" GRĮŽO NAMO

Per 5 metus Pietų Amerikos, Azijos ir Afrikos pakrantėse JAV laive-ligoninėje "Hope" buvo suteikta virš 1 milijonui žmonių medicininė pagalba, atlikta 6,000 svarbių operacijų ir paruošti virš 3,000 vietinių daktarų, slaugių ir medicinos technologų. Neseniai laivas grįžo kelių mėnesių poilsui į Philadelfiją.

■ KATAKOMBOSE

Prieš pat ketvirtąją Bažnyčios Susirinkimo sesiją Paulius VI, stovėdamas prie Ro-

mos katakombų, pabrėžė, kad Bažnyčia "tautose su ateistinėmis ir totalitarinėmis valdžiomis šiandien vėl gyvena katakombose", nes "dedamos pastangos užgniaužti tautų ir asmenų laisvą religinį gyvenimą", "atitraukti jaunimą nuo bažnyčios ir primesti jam marksistų idėjas". Pasmerkdamas komunistų religijos persekiojimą komunistų valdomuose kraštuose, popiežius stiprina ir Lietuvos tikinčiuosius.

■ PABĖGĖLIU VAIKAMS

Kai buvome pabėgėliai, mus pradžiuginavo kitų mums padovanoti daiktai. Pasaulyje dar yra pabėgėlių, kuriems dabar mes galime padėti.

JAV Raudonasis Kryžius kreipiasi į mokyklų vaikus, prašydamas žaislais ir rašomosiomis priemonėmis pripildyti 200,000 draugiškumo pakietėlių Vietnamo pabėgėlių vaikams.

■ PASAULIEČIAI SAKO PAMOKSLUS

Perų valstybėje Puno mieste besiruošiant Krikščionių Šeimos dienių sekmadieninių Mišių metu pasauliečiai sakė pamokslus. To miesto vyskupas Julio Gonzalez Ruiz pripažino, kad kalbėtojai pamokslų "aiškumu, suglausta doktrina ir Šv. Rašto citatomis parodė vietinių katalikų pasauliečių atsiektą dvasinį subrendimą".

■ DVIEJŲ KARŲ STATISTIKA

Vietname nuo 1961 iki 1965. IX. 3 kovose žuvo 650 amerikiečių kareivių.

JAV šią vasarą per tris ilguosius savaitgalius automobilių katastrofose žuvo: Kapiinių dekoravimo dieną – 474, Liepos 4 – 551 ir Darbo dieną – 564.

■ ATOMINĖ BARBIE

Paskutinysis pramoninkų išradimas, kuris savo tolimomis pasekomis ar tik negalėtų susilyginti su atomine bomba, yra Barbie. Toji lėlė – ne lėlė, pačių išradėjų pripažinimu, yra išrasta "formuoti charakterį". Jos figūra yra ne mažo kūdikio, bet jaunos moters. Kad 5-14 m. mergaitės "nepasimestų" bežaisdamos, specialus 600,000 egz. tiražo laikraštis spausdina "pavyzdines" Barbie istorijas, kurios prasideda ir užsibaigia nau-

jų suknelių pirkimu, berniuko prisiviliojimu nauja suknele, šaltai dominuojančios damos dvasios puoselėjimu. Ne be reikalo Barbie be drabužėlių tekainuoja 1.88 dol., o jos ir jos poros draugų garderobas – 225 dol.

Tačiau visas reikalas neina tiek apie pinigų viliojimą dabar, kiek apie įdiegimą nesveikos gyvenimo filosofijos. Kaip dr. A. Leveton, Kalifornijos universiteto psichinės sveikatos skyriaus direktorius, sako: "Žaisdamos su kūdikiais - lėlėmis, mergaitės vaizduoja veiklias, globojančias motinas ir šeimininkes, o su Barbie jos išmoksta būti vertinamos pagal vis gausėjantį garderobą ir savo gabumus manipuliuoti savo tėvais, o vėliau – vyrais, pirkti vis daugiau drabužių. Tai pavaizduoja ir tebetęsia mūsų civilizacijos sukrečiančią kryptį, kuri sukelia rimtas komplikacijas psichinei sveikatai".

■ MASTAS ALGOMS PAKELTI

Įprastas darbo unijų streikų tikslas – kad jų nariams būtų pakeltos algos. Dažnas darbdavių argumentas, kodėl negalima kelti algas – kad algų pakėlimas padidintų infliacijos pavojų.

Prieš trejus metus JAV valdžios ekonomistai apskaičiavo mastą, pagal kurį algų pakėlimas neprisidėtų prie infliacijos tik tada, jei nėra didesnis už produktyvumo padidėjimą. Produktyvumas paskutiniaisiais metais paaugo 3.2%. Taigi ir algos galėtų tiek pat pakilti.

■ KAINOS KYLA PAMAŽU

Kartais baiminamasi infliacija, staigiu ir aukštu kainų pakilimu JAV. Tačiau, kaip rodo rugpiūčio mėn. paskelbtas JAV prekybos biuro rodiklis, kainos kyla pastoviai, bet labai lėtai (toliau seka kainų pasikeitimai nuošimčiais: ne skliausteliuose – nuo 1957-59 m. iki dabar; skliausteliuose – per paskutiniuosius metus nuo 1964 m. liepos mėn.): viskas bendrai: 10.2 (1.8); maistas: 10.9 (3.5); pastogė: 8.3 (1.1); drabužiai: 6.1 (0.6); transportacija: 11.5 (1.9); medicinos priežiūra: 22.7 (2.7); asmeninė priežiūra: 8.7 (–0.5); skaityba ir pramogos: 14.6 (0.4).

Visur matomas nedidelis pabrangimas (apie 10%), išskyrus asmeninės priežiūros atpigimą paskutiniaisiais metais.

Vyras ir moteris

Teologijos žvilgsnis į vedusiųjų meilę

VYTAUTAS BAGDANA VIČIUS, M.I.C.

Vienas giliausiai mąstančiųjų lietuvių išėvinių kunigų atvevia, laimingų ir nelaimingų vedybinių ryšių aukštesnę prasmę.

MEILĖS SAMPRATA

Pirm negu mes nagrinėsime šeimyninės meilės teologiją, sustokime truputį prie meilės filosofijos. Pasiaiškinkime šiek tiek meilės sąvoką. Tai yra labai svarbu, nes nuo šios sąvokos teisingumo priklauso ir viso svarstymo teisingumas. Tiesa, meilės aptartį sudaryti yra nelengva. Meilė yra tokia realybė, kuri sunkiai duodasi suimama į kokius rėmus. Lengviau yra įrodyti, kad viena ar kita siūloma meilės samprata yra nepakankama, negu duoti teisingą jos sampratą.

Ir mes čia tuo keliu norime eiti. Mes norime pasakyti, kad ta meilės samprata, kuri iš graikiškosios filosofijos yra atėjusi į mūsų galvoseną, yra nepilna. Čia mes turime galvoje garsią Platono meilės sąvoką. Savo meilės mokslą Platonas yra išdėstęs puikioje knygoje, parašytoje dialogo formoje, kuri vadinasi "Pokylis". Ten yra aprašoma, kaip Sokratas su savo draugais lukštena meilės sampratą. Meilės mokslą Sokratui yra išdėščiusi viena labai šviesi moteris Diotima. Ji jam papasakojo, kaip gimė deivė Meilė (Eros).

Buvo kartą danguje pokylis, kuriame dalyvavo visi dievai ir deivės. Pokylis buvo deivės Afroditės gimtadienio proga. Į pokyli nebuvo pakviesta deivė, kurios vardas yra Neturtas. Baigiantis pokyliui, ji atėjo prie rūmų elgetaudama. Ją aprūpinti buvo pavesta dievui, kurio vardas buvo Turtas.

Elgeta ir Turtas susitiko lytiniuose santykiuose ir iš jų gimė tai, ką graikai vadino Eros, o mes galime vadinti Meile. Meilė gimė Afroditės gimtadienio proga. Afroditė graikiškoje kultūroje buvo laikoma lytinio santykiavimo deive. Kadangi Meilė buvo gimusi jos gimtadienio proga, tai Afroditė priėmė ją būti savo tarnaitė. Tokiu būdu meilė graikiškoje galvosenoje yra kaip tam tikras priedas lytiniam santykiavimui.

Šis epizodas yra prasmingas apskritai Platono meilės supratimui. Meilė jam yra ilgesys to, ko žmogus neturi, bet nori turėti. Dėl to meilė jam yra ne kas kita, kaip elgetos duktė. Iš to Platonui seka kita išvada, kad tas, kuriam nieko netrūksta, negali mylėti. Kadangi dievai yra tokie asmenys, kuriem nieko netrūksta, dėl to jie negali mylėti.

Platonas puikioje silogizmų eilėje įrodo šios tiesos teisingumą. Diotima klausia Sokrato:

- Juk dievai yra laimingi. Ar tu drįstum sakyti, kad jie yra nelaimingi?
- Žinoma, kad ne, – atsako Sokratas.
- Ar laime tu supranti turėjimą visų tų dalykų, kurie yra geri?
- Taip, – atsako Sokratas.
- Ar tu sutinki, kad meilė, kadangi jai ko trūksta, trokšta tų gerų dalykų, kurių ji neturi?
- Taip, – atsako Sokratas.
- Bet kaip gali būti toks dievas, kuriam kokio nors gėrio trūktų?

– Tai neįmanoma, – atsako Sokratas.
– Taigi, tu matai, kad tu pats paneigi meilę dievuje.

Toks yra Platono mokslas apie meilę. Tiesa, Diotima, toliau bediskutuodama su Sokratu, sutinka, kad meilė nėra vien žemiškas dalykas, ji yra kažkas tarpe tarp Dievo ir žmonių. Tačiau toje pačioje strofoje ji randa reikalo perspėti, kad "Dievas nesimaišo su žmogumi".

Jeigu dabar nuo šios graikiškos meilės galvosenos pereisime prie krikščioniškosios, turėsime konstatuoti tikrą sąvokų perversmą. Krikščioniui ir Dievas gali mylėti. Nėgana to, krikščioniui meilė sudaro Dievo esmę. Ne tik Kristus, kaip tarpininkas tarp Dievo ir žmonių, yra meilės apraiška, bet. pasak apaštalo Jono, "Dievas yra meilė".

Kaip gali Dievas mylėti, nepasidarydamas nelaimingu, defektingu ar elgeta? – Tai yra didelis klausimas ir kartu didelė krikščioniška paslaptis.

Šią paslaptį šiek tiek atskleidžia pilnesnė meilės sąvoka. Juk meilė yra ne vien troškimas to, ko neturi, bet ir davimas kitam to, ko jis trokšta. Jeigu meilė būtų vien tik išgyvenimas trūkumo, kuris niekada ir jokių atžvilgiu nėra patenkinamas, tai ji būtų tik kančia. Tiesa, neretai trokštančią ją meilę seka kančia, tačiau realūs yra atvejai, kada žmonių meilė yra patenkinama.

Duodanti meilė taip pat yra patraukli ir sukelianti geriausius mūsų jausmus, kaip ir imanti meilę. Sugebėti ką nors duoti mylinčiam žmogui yra taip pat, jei ne daugiau, smagu, negu gauti tai, ką myli.

Kai meilę suprantame šiuo abipusiu būdu, tai yra galimybė kalbėti ir apie Dievo meilę. Jeigu meilė nėra vienos krypties gatvė, tai atsidaro galimybė kalbėti apie Dievo meilę ir meilę Dievuje.

Norint kalbėti apie Dievo meilę, yra būtina dar viena sąlyga. Mylėti gali tik asmenys. Kur nėra asmens, negali būti nei vienas kitam davimo ir ėmimo proceso, kurį vadiname meile. Dėl to apie Dievo meilę neturi galimybės mąstyti tie, kurie Dievą supranta tik kaip visuotinį dėsningumo centrą, kuris valdo visatos ir žmonijos evoliuciją. Dievas, jei jis neturi laisvo apsisprendimo, negali mylėti. Dėl to visos tos filosofinės kryptys, kurios Dievą suvokia

tik kaip nuo amžių nustatytų dėsnių visumą, besireiškiančią matematiniais ir kitokiais dėsningumais, priėjimo prie Dievo meilės supratimo neturi! Tiesa, kad Dievas yra visuotinis dėsningumas ir visuotinės gyvybės šaltinis, tačiau šalia to ir virš to Dievas yra toks paprastas ir vieningas, kaip kiekvienas žmogiškasis asmuo. Ir tik dėl to, kad jis yra asmuo, jis gali turėti meilės apykaitą.

APAŠTALAS POVILAS APIE MEILĘ ŠEIMOJ

Kai mes apsirūpinome sąvokomis, veiksiais meilės problemoms svarstyti, dabar galime pereiti prie vyro ir moters meilės klausimo šeimoje ir tai jį svarstyti ne koku kitu požiūriu, bet teologiniu.

Kas yra teologinis požiūris? Teologinis požiūris yra toks požiūris, kuriuo Dievas žiūri į dalykus. Į dalykus mes galime žiūrėti įvairiais požiūriais. Į kurį nors reikalą mes galime žiūrėti ekonominiu požiūriu, tautiniu požiūriu, filosofiniu požiūriu ir kitais. Kadangi Dievas yra visatos, taigi ir mūsų prigimties kūrėjas, tai jo požiūris į dalykus yra pats pilniausias ir pats tikriausias.

Kyla klausimas, kaip sužinoti Dievo požiūrį į įvairius dalykus. Tuo klausimu žmonijos kilnieji asmenys rūpinasi nuo neatmenamų laikų. Dieviškąjį požiūrį į dalykus mums atskleidė Kristus, Dievas, tapdamas žmogumi. Šis įvykis yra pripildytas tokios pilnumos, kad niekada jos nebus galima išsemti. Taip kaip negalima išmatuoti Dievo meilės gilumo kiekvienam žmogui, taip negalima rasti galo ir toms pamokoms, kurias Kristus duoda opiesiems mūsų gyvenimo klausimams.

Kristaus mokslą apie vyro ir moters meilę šeimoje mes turime užrašytą apaštalo Povilo laiške Efeziečiams, 5 perskyrime. Tai yra šedevras moterystės klausimu. Jūs galite skaityti visą pasaulinę literatūrą, visas apysakas ir romanus, visas senųjų kultūrų šventąsias knygas, Kinija pradedant ir Egiptu baigiant, ir jūs niekur nerasite moterystės taip išaukštintos, kaip 5 Efeziečiams laiško perskyrime nuo 22 eilutės iki galo.

Mes nedrįstume taip aukštai manyti apie moterystę, jei apaštalas Povilas nebū-

tų mums šio mokslo išsamiai paskelbęs, kaip Kristaus palikimo. "Vyrai, mylėkite savo žmonas, kaip Kristus mylėjo Bažnyčią ir pats save atidavė už ją, kad ją pašventintų" (25 eil.). Jis apiplovė ją Gyvybės žodžiu, kad ji būtų graži.

Prilyginęs žmoną Bažnyčiai, apaštalas, trumpam laikui, palieka Bažnyčią ir grįžta prie šeimos meilės klausimo. Jis sako, kad "vyrai taip turi mylėti savo žmonas, kaip savo kūnus. Kas myli savo moterį, tas pats save myli" (28 eil.). Tačiau pats didysis pagrindas, dėl kurio vyras turi mylėti savo žmoną, apaštalui Povilui yra ne kūninis, bet teologinis. Jis turi ją taip globoti, kaip Kristus globoja Bažnyčią (29 eil.). Ir antra vertus, kad skaitytojas geriau įsisąmonintų, kaip Kristus myli Bažnyčią, Povilas grįžta prie tų vyro ir moters kilmės santykių, kurie yra nusakyti pačioje Šv. Rašto pradžioje, kur kalbama apie moters sukūrimą. Ieva, kaip žinome, buvo sukurta iš Adomo kūno. Atsiminus tai, Apaštalui pirmiausiai rūpi ne tiek šeima, kiek tikinčiųjų santykis su Kristumi. Dėl to jis sako: "Mes (t. y. tikintieji) esame jo (Kristaus) kūno sąnariai, iš jo kūno ir iš jo kaulų" (30 eil.). Tačiau čia pat jis susigriebia ir grįžta prie šeimos problemos.

Jis susimąsto apie tai, kad moteris buvo sukurta iš vyro ir kad ji vėl grįžta vyrui kaip žmona. "Todėl žmogus paliks savo tėvą ir motiną, ir laikysis savo moters, ir du bus vienas kūnas". Tačiau į šį santykį jis ne tik nežiūri kaip nors vulgariai, ar biologiskai, ar vien lytiškai. Priešingai, tai jam yra vienas didžiausių teologinių simbolių. Į jį jis žiūri kaip į simbolį tikinčiųjų grįžimo pas Kristų. Dėl to jis sako: "Ta paslaptis yra didelė; aš sakau Kristuje ir Bažnyčioje" (32 eil.).

Kokią pagrindinę mintį mes pastebime skaitydami apaštalo Povilo mokslą apie moterystę? Jei kas čia krinta į akis, tai vyro ir moters santykio šeimoje sugretinimas su Kristaus santykiu su žmonija. Kristus - Dievas jungiasi su žmonija taip, kaip vyras jungiasi su savo žmona. Ir dėl to vyro ryšys su savo žmona yra Dievo susijungimo su žmonija simbolis. Tai pastebėję mes galime tik klausti: ar yra kur nors gražesnis, kilnesnis ir aukštesnis lyčių mokslas? Ir iš viso ar

gali būti kas nors didesnio pasakoma apie šeimą ir jos santykių prasmę?

VYRO IR MOTERS MEILĖS SAKRAMENTAS

Gali kilti klausimas, iš kur apaštalas Povilas paėmė šį mokslą. Reikia pasakyti, kad šis mokslas derinasi su gerąja Senojo Testamento tradicija. Dievo santykiai su jo išrinktąja tauta ten ne kartą yra vaizduojami kaip vyro santykiai su savo žmona. Ryškiausiu ir kartu grubiausiu būdu šis simbolis yra pavaizduotas Pranašo Ozejo knygoje. Ten Dievas liepia pranašui vesti neištikimą žmoną ir turėti su ja vaikų. Į šias vedybas Dievas nori žiūrėti kaip į savo ištikimybę jam neištikimai Izraelio tautai.

Būdinga, kad pats Kristus, Dievas, tapęs žmogumi ir tokiu būdu išpildęs Dievo duotus pažadus Izraelio tautai, save dažnai pristato kaip sužadėtinį, atvykusį į vestuves.

Kartą Jono Krikštytojo mokiniai atėję pas Jėzų paklausė: "Kodėl mes ir fariziejai dažnai pasninkaujame, o tavo mokiniai nepasninkauja?" Jėzus jiems tarė: "Argi gali sužadėtinio prieteliai liūdėti, kolei su jais yra jaunikis?" (Mat. 9, 14-15).

Taip pat užtenka tik prisiminti Kristaus palyginimus apie vestuves, kuriose jaunikio vaidmenyje visuomet yra jis pats. Taip pvz. yra palyginime apie tėvą, kuris suėdė savo sūnui vestuves ir išsiuntė kvieslius kviesti į jas svečius... Taip yra ir palyginime apie penkias protingas ir penkias paikas mergaites, kurios laukia atvykstant į vestuves sužadėtinio.

Kai Kristus šitaip apsčiai vartoja vedybų simbolį savo misijai išreikšti, tai negalima prileisti, kad jo akyse vedybos būtų kas nors žemo, ne pilnai žmogiško ir savo pagrinde nuodėmingo. Vyro santykiai su savo žmona nėra vien biologinis santykis, kaip daug kas mums nori sakyti. Vyro santykiai su savo žmona nėra vien romantinis jų tarpusavės paguodos bei paramos santykis. Vyro santykis su savo žmona yra gilus asmenų bendradarbiavimas ir dėl to mistinis ženklas tų santykių, kurių Dievas nori turėti su kiekvienu žmogumi atskirai ir kartu su visa žmonija. Taip kaip vyras yra artimas žmonai, taip Dievas nori būti artimas kiekvienam tikinčiajam.

Moterystė taigi yra ne vien žemiškojo gyvenimo tikrovė, bet ir aukštesnių santykių simbolis. Dėl to ji yra sakramentas. Jeigu priklausytų nuo psichologų ar filosofų, moterystė niekuomet nebūtų sakramentas.

Moterystė iš tikrųjų yra lytinis vyro ir moters santykis. Mes žinome, kad tas santykis, jei yra šalia moterystės, yra nuodėmė. Mes taip pat aukštai vertiname skaisybės dorybę, kuri mus skatina visiškai susilaikyti nuo lytinių santykių. Dėl šių ir kitų priežasčių kartais yra skelbiamas mokslas, kad lytiniai vyro ir moters santykiai iš esmės yra nuodėmingi ir tik Kristaus pašventinimo dėka jie gali būti geri. Sakoma taip pat, kad šių santykių visai nebūtų buvę, jei Adomas ir Ieva nebūtų nusidėję. Adomo ir Ievos nuodėmės esmės kai kas nori ieškoti lytiniuose jų santykiuose. Tai yra aiški klaida, prieš kurią ypač pasisakė didysis vakarų teologas Tomas Akvinietis. Moterystė yra šventa pačia savo prigimtimi. Ir čia pilna gilios prasmės, kuri tinka išreikšti ir Dievo ir žmonių santykiams. Ir dėl to ši natūrali šventenybė Kristaus yra pakelta sakramento aukštin.

Apaštalo Povilo vyro ir moters santykių mokslas mus moko kartu dviejų dalykų. Visų pirma jis mus moko ne tiek moterystės, kiek tikėjimo. Jis, pasinaudodamas moterystės pavyzdžiu, nori mums pavaizduoti, kaip Kristus myli kiekvieną iš mūsų. Jis mus skatina, kad apie savo santykius su Kristumi mes drįstume mąstyti taip draugiškai, taip intymiai, kaip apie santykius sužadėtinio su sužadėtine. Jis nori iš mūsų galvosenos prašalinti tą svetimumą bei šaltumą, kuris yra linkęs šiuose santykiuose atsirasti. Mes esame linkę Dievą suprasti kaip pasaulio Kūrėją, kaip jos raidos planą, kaip visuotinį teisėją, bet kad mes jį galėtume suprasti kaip savo sužadėtinį ar sužadėtinę, kurios jis nekantriai ieško, laukia, kad jį pažintų, mylėtų, jam dirbtų ir aukotųsi, kaip Dievas jai aukojasi – tai yra pergražu ir perpuiku...

MOTERYSTĖ – ŽMONIJOS NEIŠTIKIMYBĖS DIEVUI SIMBOLIS

Kai mes štai gilinamės į apaštalo Povilo vyro ir moters meilės šeimoje teologiją.

mums iškyla didelis priekaištas. Mes sakome: visa tai nėra realu. Tai yra pergražu, kad būtų teisinga.

Mes žinome, kad moterystės gyvenimas nėra toks gražus, kokį vaizduojasi jaunavedžiai. Mes žinome, kokių didelių audrų iškyla šeimose; kokios didelės nesantaikos jose pasidaro; mes žinome, kaip vyras ir žmona vienas kitą įžeidinėja ir vienas kito nepaiso; ir iš to, kaip sakoma, jie pasidaro sau kasdieninę duoną. Ir tai yra ne blogose, bet ir gerosiose šeimose. Kaip tad galima moterystę laikyti Dievo ir žmogaus santykių ženklų; tų santykių, kurių atstatyti į žemę atėjo Kristus?

Tačiau tai nėra nieko labai nuostabaus. Didelės nesantaikos pasidaro ne tik mūsų šeimose, bet ir mūsų santykiuose su Dievu. Žmonės pradeda netikėti Dievu ir elgtis taip, lyg kad jo nebūtų. Žmonės Dievą įžeidinėja ne mažiau įžūliai, negu vyras žmoną ir žmona vyrą. Žmonės ne kartą išsižada Dievo ir susiranda sau svetimų dievų, lyg kad žmona svetimų vyrų, ar vyras svetimų žmonių.

Taigi, matome, kad šeima, net savo menkystėse yra panaši į Dievo ir žmogaus santykius. Ir dėl to ji yra sakramentas. Reikia viso žmogaus gyvenimo, kad vyras suprastų, kas jam yra žmona, ir kad žmona suprastų, kas jai yra vyras. Išsyk jie mato vienas kitame tik išorinius bruožus ir neapartariamą bei neišaiškinamą vienas kitam patrauklumą. Vėliau šis jausmas pradeda diferencijuotis į atskirus išgyvenimus. Tie išgyvenimai ne visada yra malonūs. Moterystės meilė išvirsta pareigomis vienas kito atžvilgiu. Pasak Paul Claudel, vedusieji visas dienas išnaudoja tam, kad įrodytų vienas kitam, kokie jie yra netikę ir kaip jie yra vienas kitu apsvylę. Tačiau moterystės santykių pagrinde kaip tik glūdi mintis: sugebėti vienas kitu neapsivilti, nepaisant visų apsvylimų. Kaip Dievas neapsivylė Izraelio tauta, nepaisant visų jos neištikimybių, taip panašus sugebėjimas neapsivilti glūdi kiekvienos šeimos pagrinde.

Iš kitos pusės, abipusiai apsvylimai, pasitaiką šeimoje, turi savo mirtiną prasmę. Kai vyras kenčia savo žmonos nepaisymą, jis, tam tikra prasme, kenčia visos

žmonijos nepaisymą Dievo atžvilgiu. Kai žmona kenčia vyro grubumą ir nesiskaitymą su ja, ji kenčia ne vien savo vargus, bet visos žmonijos bedievybę.

Kadangi žmogus yra sukurtas į Dievo paveikslą, tai nenuostabu, kad lyčių gyvenimas atspindi kai ką iš dieviškų santykių. Lytinio santykiavimo žavesys yra regimas atspindys Dievo santykių laimingumo tarp dieviškųjų asmenų ir tarp tų žmogiškųjų asmenų, kurie Kristaus dėka yra pašvęsti į tuos santykius. Bet kartu šeimyninio gyvenimo problemos yra išraiška tos nesantikos, kuri, nuodėmės dėka, yra pasidariusi tarp Dievo ir žmonijos.

Dėl to šeimos sunkenybių priežastys ne kartą yra daug gilesnės, negu jas gali suprasti ir pakelti netikintys arba atšalusio tikėjimo žmonės. Tik giliai tikintys vyras ir žmona galės suprasti, kad tos nesantaikos, kurios atsiranda jų tarpe ir kurias jie turi išmokti nugalėti, turi ne tik atsitiktines priežastis, bet jos yra žmonijos nesantaikos su Dievu atspindys. Iš kitos pusės, jų susitaikymas reiškia ne tik jų susitaikymą, bet ir žmonijos susitaikymą su Dievu.

IŠVADOS

Kokias išvadas mes galime pasidaryti iš šio svarstymo? Pirmoji išvada, kuri yra ne tik išvada kiek sąlyga, būtina meilės studijoms, yra teisinga meilės samprata. Meilės negalima imti kaip vienos krypties gatvės. Meilė nėra vien susirinkimas komplimentų iš kitų asmenų ar išreikalavimas meilės duoklės. Meilė yra ne tik pasyvus, bet ir aktyvus nusiteikimas. Meilė yra sugebėjimas duoti kitam tai, ką jis myli.

Antroji sąlyga laimingam meilės klausimo studijavimui yra įsisąmoninimas minties, kad meilė yra reikalas ne daiktų, bet asmenų. Kol Dievas nėra kam nors asmuo, bet tik tam tikra jėga ar kas kita, tol meilės Dievui negali būti. Taip pat ir žmonių meilės nėra, kol nėra asmeninio įsipareigojimo. Vien lytinis kontaktas dar nesudaro meilės, nors jis yra biologinės meilės simbolis.

Asmeninio meilės pobūdžio įsisąmoninimas gali mums padėti suprasti, kodėl vyro

ir moters meilė yra tam tikra prasme amžina. Tai yra dėl to, kad žmogiškieji asmenys yra tam tikra prasme amžini. Meilė reikalauja ne ko kito, bet asmens. Ir meilėje atsi-duoda asmuo. Jeigu meilės ryšys apribotas bet kokios sąlygos; jeigu vyras pažadėtų mylėti moterį, iki ji jam išoriškai atrodys patraukli, jis giliai įžeistų jos asmenį. Tas pat yra sakyтина ir iš moters pusės. Lytinė vyro ir moters meilė turi tą prasmę, kad pradėtų vienas kitame atrasti tą nemirtingą principą, kurį vadiname asmeniu ir kad šio atradimo pasiektų net ir per išorinius apsimylimus vienas kitu.

Ieškojimas ir radimas vienas kito turi savo gilią teologinę prasmę. Jis vaizduoja Dievo meilę žmogui. Ši moterystės aspektą suformulavo apaštalas Povilas, bet jis savo pagrindą turi visoje Senojo Testamento tradicijoje ir Kristaus mokyme. Vedybinės dainos, pilnos meilės ilgesio, yra įjungtos į Šv. Raštą net be atski-ro komentaro, išaiškinančio jas religine prasme. "Nes izraelitams pati moterystė buvo šventas dalykas. Jie nestatė vienas prieš kitą *profaninių* ir *sakralinių* dalykų; nieko nėra profaniško, nes Dievas paliečia visus dalykus" (R. E. Murphy, *Seven Books of Wisdom*, 1960, 70 psl.). Tėvas Murphy, vadovaujantis Amerikos Šv. Rašto tyrinėtojas, kalbėdamas apie "Giesmių giesmę", rašo: "Tiesa, kad ši poema neturi aiškos užuominos apie Dievą ir tautą. Tačiau galime įrodinėti, kad žmogiškoji meilė Senajame Testamente yra dviašmenis kardas. Ji gali būti suprantama pati savyje, kaip vyro ir moters meilė... Bet ji yra pritaikoma ir dieviškajai meilei, ir kaip simbolis vedybų Dievo su savo tauta ji yra viena didžiųjų temų Senajame ir Naujajame Testamente" (84 psl.).

Šeima yra didelis Dievo ir žmogaus meilės sakramentas ne tik savo ideologinėje aukštumoje, bet ir savo nepasisekimuose bei kasdienybėje. Visi kasdieniniai vyro ir žmonos užsiėmimai ir visos jų vienas kitam teikiamos pagalbos turi sakramentinio pobūdžio. Kai žmona sutvarko vyro drabužius, ji atlieka ne vien ekonominį uždavinį. Ji eina savo sakramentines pareigas. Kai vyras rūpinasi šeimos išlaikymu, jis ne vien žmogui pagelbsti, bet eina savo sakramentines pareigas.

Penktasis
gailestingumo
darbas kūnui

Gyvename totalistinių reži-
mų, žmonių laisvės naikinimo
laikais. Kalėjimų skaičius tuo-
se kraštuose, kurie po pasku-
tinio pasaulinio karo atiteko
komunistams, žymiai padau-
gėjo, jau nekalbant apie kon-
centracijos stovyklas, kuriose
nepakenčiamose sąlygose žū-
na milijonai neteisėtai įkalin-
tų nekaltų žmonių. To negana,
nes visa tų kraštų nuotaika
padvelkė kalėjimu, kurios bu-
dingas požymis yra nuolatinė
baimė dėl savo ir savųjų liki-
mo. Žmonės bėga iš kalėjimų
ir iš tų kraštų, kurie virto ka-
lėjimais... Štai kodėl kalėjimų
ir koncentracijos stovyklų
šimtmetyje krikščionims ne-
galima nesirūpinti kalinių li-
kimu, nors ir ne visada galint
jiems apčiuopiamai padėti.

KAS YRA KALINYS?

Šis labdarybės darbas kitų
tautų katekizmuose nusako-
mas bent kiek kitaip. Taip pa-
vyzdžiui vokiečiai jį vadina
“Gefangene erloesen” (belais-
vius išlaisvinti). Šis nusaky-
mas liečia platesnę kalinio są-
voką, būtent, kiekvienas, ku-
riam atimta laisvė, jau yra ka-
linys. Jei jam atimta fizinio
vietos keitimo ir savo laiko
tvarkymo laisvė, jis yra tie-
siogine prasme kalėjimo ar
belaisvių stovyklos kalinys.
Jei jam atimta dvasinė laisvė,
būtent laisvai savo mintis ir
idėjas reikšti ir skleisti, tada
toksai, kad ir neužrakintas,
yra kalinys plačia to žodžio
prasme.

Tad kalinys arba belaisvis –
tai pažemintas žmogus, nes
jam atimta toji laisvė, kuri
pagrindžia žmogaus garbę ir
vertę. Būti tad kaliniu reiškia
būti kito žmogaus valdžioje,
priklausyti nuo jo kaprizų ir
sauvališkumo. Kalinys – tai
žmogus, atskirtas nuo norma-
laus bendravimo su kitais
žmonėmis.

Pagilinant kalinio sąvokos
supratimą, reikia atsiminti
įvairias kalinių rūšis, žiūrint
to, už kuriuos dalykus jie
baudžiami. Tie nusikaltimai
gali būti tikri ir nukreipti
prieš teisėtos valdžios teisėtai
išleistus įstatymus. Jų tarpe
būna ir ypatingai prieš arti-
mą nusikaltusių kriminalistų.

Tie nusikaltimai gali būti
tik tariami, kai paskiras žmo-
gus kitaip negu valdžia galvo-
ja ir dėl to yra baudžiamas.
Tačiau, čia reikia skirti dve-
jopus idėjos nusikaltėlius (jei
juos galima vadinti nusikaltė-
liais!): vieni jų siekia savo
idėjas įkūnyti neteisėtu smur-
to ir prievartos keliu, kitaip
manantiems atimant laisvę ir
juos pavergiant (tai tikri nu-
sikaltėliai, bet ne dėl savo įsi-
tikinimo, o dėl kitiems prime-
tamo pavergimo; pvz. komu-
nistai); kiti gi savo idėjas sie-
kia pravesti teisėtu keliu, ne-
vartodami smurto, o, jas pra-
vedę, palikdami kitaip ma-
nantiems pagrindines žmogaus
teises (pvz. demokratai). Šie
paskutinieji nėra jokie nusi-
kaltėliai, nors šiandien totalis-
tiniuose kraštuose jie sudaro
kalinių daugumą. Tretieji ka-
liniai – tai religinių įsitikini-
mų išpažinėjai, kurie komu-
nistiniuose kraštuose yra be-
teisiai, persekiojami ir kali-
nami. Jų asmenyje persekioja-
mas ir kalinamas pats Kristus,
kurs pranašavo, kad jo sekė-
jai bus persekiojami.

Tad šiandienio pasaulio ka-
linių daugumą sudaro nieku
nenusikalte, garbingi žmonės,
kurie turi įsitikinimus ir sąži-
nės liepiami jų laikosi. Jų pa-
dėtis tenai už geležinės uždan-
gos nekartą yra liūdnescnė už
kriminalinių nusikaltėlių pa-
dėtį.

Kai kurių žmonių išgyveni-
mu remiantis, plačiausia to
žodžio prasme, kalėjimu gali-
ma vadinti kiekvieną žmogaus
stovį, kuris jį atskiria nuo ki-

tų žmonių. Todėl, anot Z. Maurinos, “yra daug kalėjimo rūšių, vienas jų tai kalėjimo celė, kitas – liga, trečias – neturtas, ketvirtas – tremtis, penktas – svetima kalba...”

KALINIO JAUSMAI

Užrakintas, netekęs laisvės ir teisių kalinys jaučiasi nepilnas žmogus. Jis – tik numeris, kuriuo nekartą atžymimas. Ta pati, visiems bendra, nekartą klauniška uniforma daro iš jo kažkokią abstrakčią būtybę. Niekas jam neparodo pagarbos, meilės ar kito sentimento. Jis būna šaltoje, dvasine prasme, aplinkoje. Niekam nerūpi jį pažinti, suprasti ar į jo stovi gilintis. Nors vidaus pasaulio niekas negali pavergti, mintis ar jausmus sustabdyti, tačiau liūdna išorinė aplinka dvasiniai slegia ir, virtusi pesimizmu ir nusiminimu, veržiasi į sielą.

Anot F. Dostojevskio, kuris patsai buvo katorgos kalini-

vimą yra aprašęs V. M. Doroševic savo dviejų tomų veikalė “Sachalino katorga” (1907). Reikia pačiam tą veikalą paskaityti, kad būtų galima suprasti, koku pragaru gali virsti žmogus žmogui!

Norint nujausti kalinio jausmus komunistų kalėjimuose, reiktų atsiminti ant tų kalėjimų langų uždėtas nepermatomas, medines dėžes, kad kaliniai visai būtų atskirti nuo išorinio pasaulio, o taip pat ir nepaprastą kalinių sugrūdimą ir ankštumą, dėl kurių jie dūsta negaudami oro. Reikėtų čia prisiminti ir tuos dažnus, labai ilgus naktinius kalinių tardymus su kankinimais, po kurių nekartą sumušti, sutinę ir kruvini kaliniai atvelkami į bendrą kalėjimo celę. Kankinti ir terorizuoti, kad pasirašytų melagingus prieš save ar kitus liudijimus! Reikėtų nepamiršti, kad tie kaliniai buvo sužvėrėjusių žmonių valdžioje, kurių kriminalines ir sadistines nuotaikas liudija kad ir Rainių miškelyje išžudyti Telšių kalėjimo kaliniai

**Prasti, matai, barakai, smiltimis apkloti;
be šilko, be sidabro padengtas tau stalas.
Ir mes tokie sunykę, kaip ir akys mūsų alkios,
bet tark, parimę žvelgiame į tavo lūpas.**

**Paliki čia! o gal ateik tyliai kasdieną.
Ateik, kai kalbam maldą ilgesingą savo Dievui,
kai rytmety pakirdę laukiame aušros pabundant,
kai sopulio širdis kaip taurė prisipildo.**

Juozas Yluvis (kun. St. Yla), “Svečias”, iš Kaceto poezijos

mą išgyvenęs, kalinį ypač kankina trys dalykai: neturėjimas laisvės, priverstinis darbas ir priverstinis bendras su visais buvimas – negalėjimas niekada būti vienam. Neretai kaliniai yra ir moraliniai nelaimingiausi tvariniai, nes įvairiopo sugedimo atmosfera juos dvasiniai pūdo. Psichologiniai labai gilų caro laikų katorgos sugedimo pavaizda-

1941 m. birželio mėnesį. Iki tol buvo negirdėtas dalykas, kad valdžios atstovai vežtų drauge su kaliniais dinamo mašiną elektros energijai kankinimo tikslams ar kad jie piaustytų atskirus kalinių kūno organus. Lietuviai nebuvo girdėję, kad kriminalistai – banditai taip būtų darę, o čia tai padarė valdžios žmonės. Tai rodo, kiek daug krimina-

listinio ir sadistinio elemento yra tokių totalistinių politinių kraštų tariamo teisingumo tarnyboje, apie kurių nubaudimą už tokius darbus nesame girdėję! Nenuostabu, kad su tokiais valdžios pareigūnais susidūrę kaliniai, jei ir išeina iš kalėjimo, tai labai dažnai pasenę, pražilę ir bent dalinai nenormalūs.

Nacių koncentracijos stovyklose pasityčiojimų ir žmogaus suniekinimų gal buvo dar daugiau, tačiau tokių rafinuotų kūno kankinimų ir žmogaus mėsinėjimų, kokie yra buvę Rainių miškelyje ar Lankeliškiuose, nėra tekę girdėti. Labai jautrūs žmonės įkalinimą skirtingai išgyvena. Taip rašytojui J. Akurater baisiausia kančia jo neilgam nacių įkalinime buvo saulės nematymas. Neveltui kitas žymus latvių rašytojas Rainis, tartum minėtą mintį papildydamas, tvirtina, kad be saulės pelėja mintys, o be minčių pelėja žmogus.

Ne vienas giliau jaučiančių kalinių ypatingai sunkiai yra išgyvenęs tą netinkamą, storžievišką aplinką, kurioje tenka nekaltiems (ypač politiniams) kaliniams pakelti. Toji aplinka nekartą totalistiniuose kraštuose dirbtinai sudaroma, kai politiniai kaliniai sumaišomi su kriminalistais. Todėl ir minėtasis rašytojas Rainis sako: “Aš manau, kad sunkiausiai pakeliamas yra žmonių ilgesys, tasai nenutildomas troškulys būti su bendraminčiais, su panašiai jaučiančiais”.

Rašytojas E. Wiechert, norėdamas pabrėžti nacių koncentracijos stovyklų (kuriose jam pačiam teko būti) kalinių kančios gilumą, tvirtina, kad tokie kaliniai net ir sapne neranda užsimiršimo ir todėl “sunkūs miegančiųjų atodūsiai pripildydavo tylą... Čia

jis patyrė pirmą kartą, kad galima būti nelaimingu netik sapne, bet ir miego metu”.

LABDARYBĖ KALINIAMS

Anot Išganytojo, paskutiniajame teisme Teisėjas pakvies į amžiną laimę tarp kitų ir tuos, kurie buvo vykdę šį labdarybės darbą: “Buvau kalėjime ir jūs atėjote pas mane” (Mat. 25, 36). Kristus tapatina save su kiekvienu, kuris kenčia. Tai skatina ir mus kalinių gailėtis ir kiek galima jiems gera daryti. Ne mūsų pareiga, prieš darant jiems gera, aiškintis, kodėl jie įkalinti. Darydami jiems gera, darome gera Kristui. Šv. Povilas rašo: “Atsiminkite kalinius, lyg kad būtumėte drauge kalinami” (Žyd. 13, 3).

Viduramžiais buvo vienuolių, kurios rūpinosi kaliniais ir belaisvius išpirkdavo. Nė kartą, neturėdami išpirkimui pinigų, tokie vienuoliai patys parsiduodavo, kad kitus išlaisvintų. Šitokiame elgesyje dalinai atsispindėjo ką tik minėto apaštalo žodžiai: “Aš pats verčiau norėčiau būti atskirtas nuo Kristaus už savo brolius” (Rom. 9, 3). Tokio herojiško pasiaukojimo atsitikimų yra buvę ir nacių stovyklose. Taip sušaudyti paskirto skaitlingos šeimos tėvo vietą savanoriškai užėmė lenkų pranciškonas kun. M. Kolbė. Taip pat negalima neprisiminti šv. Vincento Pauliečio, kurs jautriai rūpinosi prirakintų prie laivų kalinių - irkluotojų kūno ir dvasios stoviu.

Šiais pokariniais laikais Vakarų pasaulis kalinių atžvilgiu yra sunkiai nusikaltęs. Tik prisiminkime, kaip Švedija bolševikams išdavė pabaltiečius, kurie buvo prievarta vokiečių mobilizuoti. Panašiai pasielgė ir anglai Vokietijoje,

išdavę Vlasovo antikomunistų karius bolševikams. Ir vieni ir kiti išdavė tuos, kurie kovojo už Vakarų pasaulį, už krikščionišką kultūrą. Prisimintini ir komunistinio Rytų pasaulio nesuskaitomi nusikaltimai, pavyzdžiui išžudymas Katyne tūkstančių belaisvėn paimtų lenkų karininkų.

Kalbant apie tai, kas darytina, norint šį labdarybės įsakymą įvykdyti, atrodo, kad labiausiai svarbu yra bandyti juos perauklėti. Deja, dauguma kalėjų yra ne tik bausmės vietos, o drauge ir demoralizavimo mokykla. Retas kuris kalinys išeina iš kalėjimo geresnis.

Krikščioniškos dvasios įtakoje daug kur nekomunistiniuose kraštuose steigiamos Kalinių Globos Draugijos, kurios įvairiais būdais, ypač džiųjų švenčių proga, kaliniams gyvenimą pažvairindavo menu ir kurios rūpindavosi padėti kaliniams, išėjusiems iš kalėjimo. Tokia draugija nepriklausomybės laikais veikė ir Lietuvoje. Didelė šio darbo entuziastė Kaune yra buvusi p. Aksomaitytė.

Atskiri piliečiai, o ypač kalinio giminės ir artimieji turėtų kalinius aplankyti, jiems laiškus parašyti ir siuntinėlius pasiųsti. Kiekvienas jų toks prisiminimas jiems kelia ūpą, džiaugsmą, viltį. Kaliniams, kaip ir iš viso žmonėms, kurių niekas neprisimena, yra pavojus moraliai mirti.

Nereikia kalinių smerkti, nes, kaip jau minėjome, ne artimo meilės pareiga kelti nusikaltimą ir kaltinti žmogų. Juk neretas tikrų nusikaltėlių būna visuomenės ar net jos įstatymų auka. Paimkime kad ir kai kurių kraštų demokratijas ar konstitucijas, kurios skelbdamos ir vykdydamos per didelę laisvę, ypač tai laisvei nepriaugusiam ir neauklė-

jamam jaunimui, duoda peilį į rankas. O jei dar prie to viso teisėjai už didelius nusikaltimus skiria mažas bausmes, jie tuo pačiu nusikaltimo baisumą nusikaltėlio sąmonėje mažina ir į naujus nusikaltimus jį paragina. Čia iškeltinas ir tokių teisėjų ar visuomenės dalies klaidingas humanizmas, kuris labiau gailisi nusikaltėlių, negu jų nužudytų aukų ir tuo gailėjimuosi aukų skaičių padidina, kai tuo tarpu padidintos už tuos nusikaltimus bausmės ne vieną nuo tų nusikaltimų atgrasintų ir prie naujų nekaltų žmonių aukų neprileistų.

Jei kalinys tikrai sunkiai yra nusikaltęs, tai progai pasitaikius reikia stengtis jį moraliai pakelti, kad jis teisingai nusipelnytą bausmę priimtų. Šv. Pranciškus Salezietis yra sakęs: “Kai mes su meile bučiuojame dieviško teisingumo kojas, tada dieviško gailestingumo rankos mus tikrai apkabina”. Juk vos tik nukryžiuotasis nusikaltėlis Kristaus dešinėje pripažino savo nusikaltimą, tuojau išgirdo meilės ir gailestingumo sprendimą iš dieviškų lūpų (Luk. 23, 43).

Pagaliau išėjusį iš kalėjimo reikia moraliai ir kitais būdais paremti, kad jis, susiradęs darbą, galėtų pradėti naują gyvenimą, nes, jei tos paramos jis niekur neras, jis vėl kris ir net pavirs nuolatiniu kalėjimo gyventoju. Kaip mandagus žmogus stengiasi neparodyti, kad jis mato kurį nors nemalonų artimo trūkumą ar sužalojimą, taip panašiai negalima išėjusi Iš kalėjimo visam amžiui pažymėti nusikaltėlio ir kalinio antspaudu. Taip ypač negali elgtis krikščionis, kuris žino Dievo malonės visagalybės stebuklus, kuri buvusius nusikaltėlius nekartą yra pavertusi šventaisiais.

1964-1985 m. "L. L." konkurse premijuoti straipsniai susilaukė atgarsio spaudoje ir gyvoje kalboje. Talpiname L. Germanienės pasisakymą ir P. Razmino atsakymą dėl minčių, kurios buvo iškeltos pirmą premiją laimėjusiame straipsnyje.

SU MENKU, REALIU PRISIMINIMU

Kas esu? Kokią generaciją reprezentuoju? Atsakyčiau, kad nereprezentuoju žalio jaunimo, negaliu glaustis prie vyresnės kartos, bet stoviu vidury, su menku, realiu lietuvių tautos prisiminimu. Realiau skaitau tai, kas buvo asmeniškai pergyventa, nerealiau – tai, kas buvo tame lietuviškumo bliūde duota pergyventi. Turėjau progos augti trijų kultūrų papėdėje, subrendau ir pradedu senti čia, krašte, kurį daugiausia turėjau progos pažinti ir prie kurio, jei leidžiama išsireikšti, prisirišti.

Autoriaus nuomone, čia pasigendama bet kokio auklėjimo. Su kuo lygindamas p. R. prieina tokios išvados? Sėdėjau lietuviškos barakinės gimnazijos suolo, sėdėjau ir čia, nors auklėjimo principų nei ten nei čia nepasigėdau. Skirtumą terasčiau tik metoduose, bet ne pačioje auklėjimo sąvokoje. Kada lietuviškoje gimnazijoje autoriteto stiprybė priklausė nuo baimės laipsnio jam, čia šita patirtimi nusiskūsti niekad negalėčiau. Mokytojo ir mokinio ryšys buvo daug draugiškesnis ir prieinamesnis. Dewey, amerikietiškos auklėjimo sistemos kūrėjas, kreipė dėmesį į mo-

kinį kaip į individą, su žmogiška teise galvoti ir išsireikšti. Visad su skausmu prisimenu lietuviškos gimnazijos fizikos pamokas, kuriose bet koks klausimo ar neaiškumo iškelimas baigdavosi pastaba pažymių knygutėj. Dar kalbant apie auklėjamųjų sistemų skirtumus, galima mestis į kraštutinumus ir žurnalistines sensacijas – štai mokinys primušė mokytoją – bet ne iš kraštutinumų vedamos teorijos ir lipdomas lietuviškojo auklėjimo standarto ieškojimas.

Nors autorius, ir pats pabrėždamas, mėgino išlikti pasyvus tėvų ir bręstančio jaunimo problemų gvildenime, bet savo tikslo pilnai neatsiekė. Tai yra natūralu. Tik gaila, kad, apgailėdamas jaunimą, kuris, negalėdamas tautos aspiracijas pergyventi praėjimui, j tai žiūri, “banaliai sakant, iš tarptautinių vandenų”. Iš tų pačių vandenų žiūriu aš, taip pat žiūrės ir mano vaikai, nes realaus sentimentų neprisimenu, ir kokių sentimentu galėsiu aš juos maitinti? Nereikėtų p. R. kaltinti jaunimo už “niekinimą tai, kas tėvam, šventa”, bet atsukti, problemą., pusračiu ir mintį

pabaigti tariant, kad ir tėvai neniekintų tai, kas jaunimui yra šventa. Gal todėl autoriui ir yra neaiški šio krašto auklėjamoji sistema, kad jis nesistengė į ją įsigilinti, kad jam statistikos neatrodė pakankamai krikščioniškos, kad, vistik, visame šitame rate kertasi jaunesniosios ir tėvų kartos autoriteto ir teisių supratimas.

13-19 metų laikotarpį autorius pavadina tiltu į subrendusio žmogaus gyvenimą, o “naujoji dvasia tokia rafinuota ir patraukli, tokia dažnai skirtinga nuo buvusių generacijų laiko dvasios...” Kas čia naujo? Juk lygiai taip pat kalbėjo tėvai prieš 50 ar daugiau metų, kada jų dukterys pradėjo trumpinti kauliukus siekiančius sijonus ir i madą išėjo pirmas, pūstom ir dekoruotam kelnėm moteriškas maudymosi kostiumas. Juk ir tada buvo šaukiamas moralinis nuosmukis ir pakrypimas nuo tradicinio kelio. Bėgantis laikas automatiškai atsineša pasikeitimus, o įsikabinimas į tradiciją ir sentimentą veikia tik stipraus stabdžio principu. Ką autorius turėjo galvoje sakydamas, kad “tėvai vaikosi per didelio modernizmo, laiko madų”, taip ir lieka neaišku. Galima kalbėti apie modernizmą rūbuose, mene, statyboj ir t. t., bet neįau tai viskas bloga? Tikiu, kad iškeltoji autoriaus idėja nerado sau nei tikslo nei vietos premijuotame straipsnyje.

Stipriausiu, viską sunaikinančiu, kūju autorius pasirin-

ko materializmą. Aptašė juo tėvus, paskui šėrė ir jaunesniajai kartai. Tas kūjis galutinai pribaigė ir mane, nes graudu, kad p. Razminas lietuvio jaunuolio užsimojimuose nesugebėjo rasti absoliučiai nieko gero. Beveik esu tikra, kad autorius nebūtų toks aštrus savo galvojime, jei jis daugiau susiinteresuotų kad ir nieko bendro su krikščionybe neturinčiom statistikom. Ar, procentaliai imant, mes šiandien neturime daugiau žmonių, gavusių ar sie-

kiančių doktorato laipsnio, negu pavyzdžiui prieš 20 metų? Ar vien tik jų atsiekimai mokslo srityse neatsveria tų, kurie pasitenkino automobilio raktais ir saugia pinigine kišenėje? Kodėl tas visas pesimizmas? Žmonės nėra angelai, bet ir arčiausiai jiems prilygstamuosius išugdo ne pesimistiškas jų suniekinimas velniškoje plotmėje, bet iškėlimas gėrio, kuriuo kiekvienas jaunas žmogus yra apdovano-

tas.

Liuda Germanienė

KAS REALU IR KAS NEREALU?

Nuoširdžiai dėkoju poniai Liudai Germanienei už dėmesį, mano rašinio mintims. Nesistebiu, kad ji su kai kuriais mano teigimais nenori sutikti. Kas vienam atrodo juoda, kitam kartais atrodo balta, ir atvirkščiai. Jei nebūtų nuomonių įvairumo, negalėtumėm išsiaiškinti daug svarbių dalykų.

Keistokai ponia L. G. supranta realumo ir nerealumo sąvokas: “Realiu skaitau tai, kas buvo asmeniškai pergyventa, nerealio – tai, kas buvo tame lietuviškumo bliūde duota pergyventi”. Ji gana sli-džiai šias sąvokas aiškina. Kai ją mokytojas ižeidė, neteisina-gai pastabą į pažymių knygelę įrašydamas, tai realu, o kai ji pati matė kitus kenčiant ar žinojo kovojant už laisvę ir mirštant “tame lietuviškumo bliūde”, tai ji “realaus senti-mento” neturi ir net savo vai-ku juo nesirengia “maitinti”. Gal būt, dėl to jai nerealūs ir mano teigimai apie jaunimą.

Ten, kur aš kėliau kaip abe-jotinos vertės dalykus, netei-giau juos iš esmės blogus esant, tik jie neapdairų jau-nuolį gali nustumti į tikras blogybes. Ne moralė turi rem-

tis į tradicijas, bet tradicijos turi paisyti moralės. Nėra ša-lies be tradicijų, negali būti ir patrauklaus jaunimo be svei-kų tradicijų. Atsipalaiduojant nuo lietuviškumo “sentimen-to”, kyla pavojus atsipalai-duoti ir nuo žmoniškumo. O kai bandoma nebūti tuo, kuo esama, žalojama savo prigim-tis.

Savo straipsnyje neglosčiau nei jaunimo, nei tėvų, tik pie-šiau vaizdą tokį, koks jis yra, kokį mes matome kasdieninia-me gyvenime. L. G. to vaizdo nepaneigė. Be to, autorė įve-da naujas sąvokas, prikišda-ma kažkam apie lipdomo lie-tuviškojo auklėjimo standar-to ieškojimą. Jeigu jau p. L. G., kuri save priskiria prie “senstančių”, spėjo “prisiriš-ti” prie šio krašto ir neturi realaus sentimentu savo gim-tajai žemei, tai tuo labiau tu-rėjau aš pagrindo nuogąstauti lietuvišku jaunimu.

Niekur nesu teigęs, kad vi-sas lietuviškas jaunimas eina vėjais, tačiau gaila kiekvieno lietuvio, nes mūsų tiek maža. Airis gali pasakoti savo vai-kui apie gražiąją Airiją ir po dviejų šimtų metų, o žydas ir po tūkstančių metų, o mes,

tėvų žemėje net gimę ir augę, neturime jokio sentimentu. Gaila, kad p. L. G. jaunų die-nų patirtimi negaliu pasinau-doti, nes nežinau, kas glūdė-jo už tų nekaltų klausimų fi-zikos pamokose. Savo ilgame-tėje mokyklos praktikoje, kad ir pats būdamas gana netobu-las, esu patyręs tų negerovių ir pačiuose mokiniuose. O pats mokiniu būdamas, esu net la-biau nukentėjęs, negu tik pa-stabos įrašymu į pažymių knygelę. Tačiau pagarbiai pri-simenu tuos savo “skriaudė-jus”.

Neišsilenkdamas iš temos ribų, rašiau tik apie 13-19 me-tų jaunimą. O šis amžius vi-siems kelia rūpesčio. Amžius, apie kurį sukasi visas pasau-lis. Šiuose metuose tradicijos ir sentimentai neranda prita-rimo. Kad truputį negerai su šio krašto jaunimu, parodo palinkimas mokyklų vadovy-bių į “reformas”, kurios leis panaudoti ir fizines bauses. Nuo to neišsisuks ir lietuviu-kai. Tad tuo tarpu ir nežinia, kuo pasibaigs amerikiečio mo-kytojo ir mokinio “draugiš-kesnis ir prieinamesnis” ry-šys, negu lietuvio mokytojo, kuriam tebuvo leidžiama tik pastaba į dienyną ar į pažy-mių knygelę įrašyti. Ką pa-sakytų garbingasis Dewey, jei jam būtų leista apie tai sužinoti? Kokiu sentimentu p. L. G. paminėtųmėte mokytoją, kuris paliestų savo sunkiai prilaikoma ranka jūsų myli-miausiuosius, kurių negalite “pamaitinti” geru sentimentu apie savo ir savo tėvų gimtąją žemę? Argi verta problemas sukinėti pusračiais? Geriau padėti jaunimui, kad nenusi-gręžtų nuo savo tautos vargų. Tačiau aukščiau visokių sen-timentų pirmoje vietoje stovi pareigos. O tarp tų pareigų viena iš didžiausių yra parei-gą savo tautai.

Pranas Razminas

RAIDŽIŲ RINKTINĖS

JŪRAGIO EILĖRAŠČIŲ RINKINYS

ALĖ RŪTA

Tai netoli šimto eilėraščių rinkinys, šio autoriaus debiutinė knyga. (Iki šiol jo tėra išspausdinta istorinė studija apie Žalgiri periodikoje ir “Australijos Lietuvių Metraš-tis”, drauge su žurn. J. Vėte-kiu ir kun. P. Butkum).

Eilėraščiai, parašyti daugiau-sia egotistiniais ir patriotiniais motyvais, apima kone visas lietuvio - išeivio gyvenimo te-mas ir visus jausminius jo virpėjimus. Jie suskirstyti ta-rytum pagal metų (ar žmo-gaus amžiaus) gamtinius tarpsnius: Pavasario gundan-čios tolumos, Žydėk užburta vasara, Neramios rudens liepsnos, Ledo antspaudą de-da žiema. Gale pridėtas penk-tas skyrelis – Audringi lais-vės viesulai, skirtas Lietuvos kovotojams už laisvę.

Kažkas, minėdamas šią kny-gą spaudoje, pabrėžė, kad čia

J. A. Jūragio rašyta tokia for-ma, kokia dabar niekas nebe-rašo, atseit, pasenusia. Su tuo negalima sutikti. Klasikinės formos juk niekados nepa-sensta. Galima kalbėti, ar au-torius perduoda eilėrašty tik-rai išgyventą ar tik nuduotą mintį bei emociją; ar jis to-bulas ir vientisas savo pasi-rinktoje formoje. Į tai atsa-kant, reikia pripažinti, kad yra daug dirbtinumų, yra kai kur nepoetiškų posakių, kaip “Visur siaučia energijos pot-vynis” (14 psl. – apie pava-sarį), yra silpnų posmų, kaip “Žibutės žydi” (22 psl.), bet yra ir nuoširdaus jausmo žyb-telėjimų. Tie nelygumai de-biutinėje knygoje galėjo pasi-taikyti dėl ilgesnio laiko, ren-kant eilėraščius knygai, dėl nepatyrusio suredagavimo ir dėl kitų priežasčių.

TOLIMIEJI MIRAŽAI

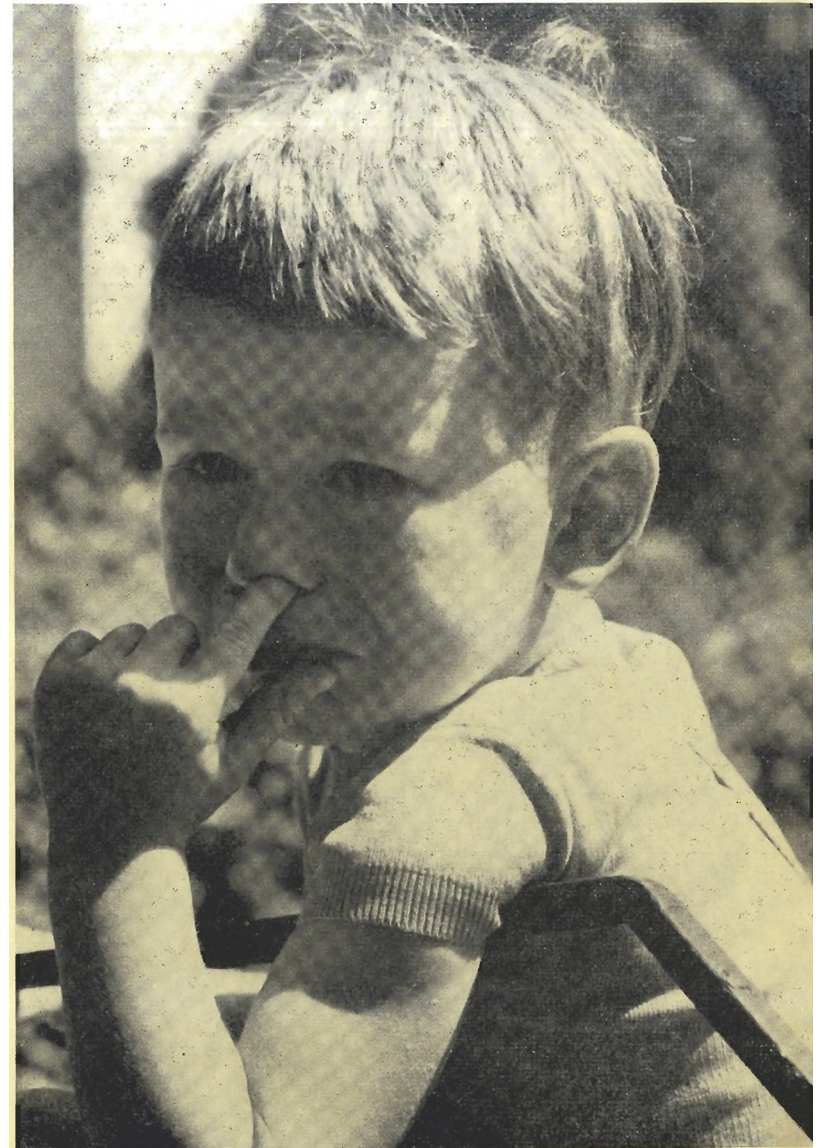
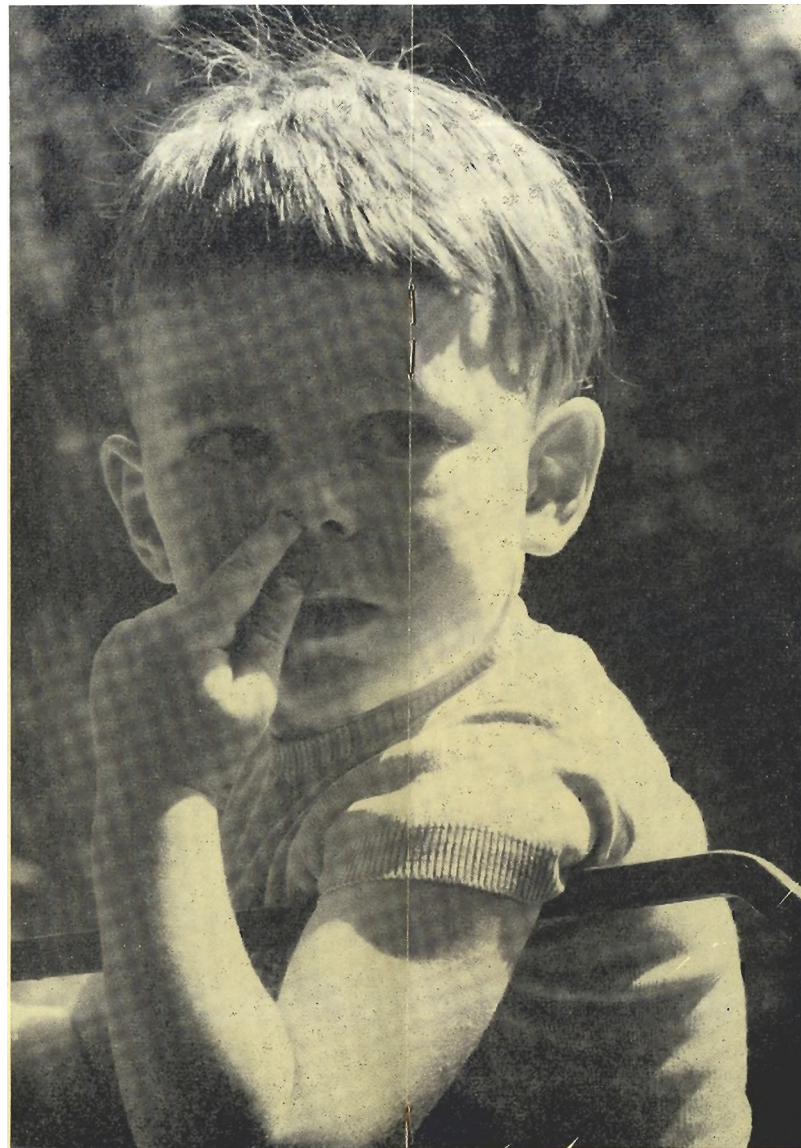
Juozas Almis Jūragis

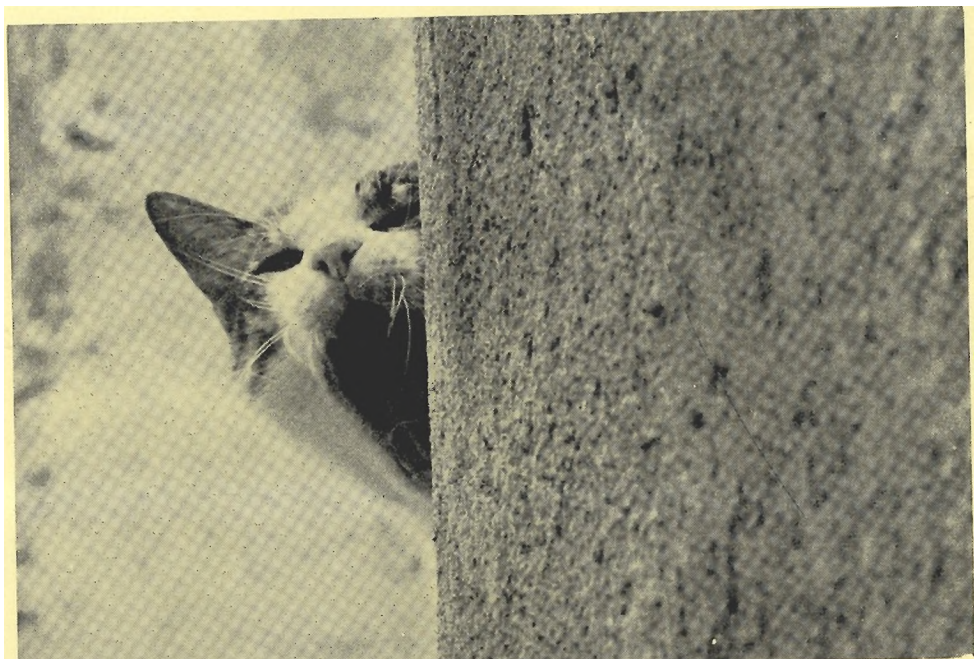
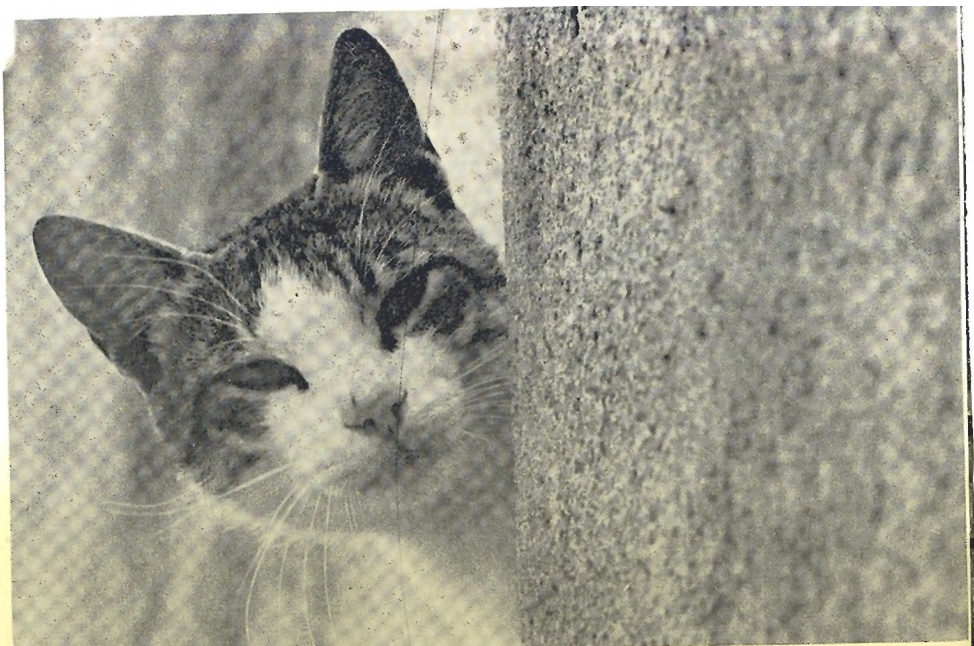
*Augant metų praėjusių eilei,
skausmingiau vis juntų širdimi,
kad tėvynė, namai, pirma meilė
tik miražų vaizdai tolimi...*

*Tik miražai, jaunystėj nušvitę,
miestai, žmonės, gimtoji šalis –
Aš buvau ten dalis jų mažytė,
jie gi – mano didžiausia dalis.*

*Apie mirusį laiką dainuoju
ir džiaugsmus, išgyventus seniai,
apie žemę, kur prarasto rojaus
besisklaido šalti pelenai...*

Šiame jaunimo skyriuje Irena Rušenaitė atsako į “Motinos laišką”, pridėdama, kad patirtis mus moko, jog norint kitų neteisti, reikia juos suprasti. Paklausęs, ar mes esame įpareigoti tautinių reikalų. Romas Sakadolskis prieina išvadą, kad turime konkrečiai prisidėti prie Žygio į Jungtines Tautas Niujorke lapkričio 13 d.

NIEKUOMET NETEISK...

MARIE F. C. CARON

Iš prancūzų k. vertė J. Rudavičienė

Būk nuolanki, mano dukra, nuolanki tam, kas nėra paperkama ar žema, nuolanki kitų klaidoms, nuolanki visiems,... išskyrus sau pačiai. Visų pirma atsimink, kad tu niekuomet neturi teisės teisti tau panašių. Tavo gyvenimas prasideda: tu nežinai, nei kaip jisai vystysis, nei kaip jisai baigsis. Tu nežinai, nei kokie keliai eis per jį, nei kaip tave galės teisti kiti: “Tegul tas, kuris yra užtikrintas, kad niekuomet nenusidėjo, meta pirmas akmenį...” Žmonės yra sudėtingi asmenys. Kokiu būdu tu nori žinoti priežastis ir nepas-tovumus jų veiksmų, kurių jie patys nevisuomet supranta?... Be to, niekuomet netikėk savo pirmam išpūdžiui, ypač jei jis yra blogas. Atsimink, kad laikysena yra tikrai fasadas ir kad nėra būtybės, virš kurios būtų neverta pasilenkti.

Pasitikėk žmonėmis... Nebūk viena iš tų, kurie gyvena nuolatinėje neapykantoje visam tam, kas nėra jie, iš baimės rasti ką nors geresnio už

juos pačius ar už tai, ką jie turi; nekreipk dėmesio į savo pirmą išpūdį, kad galėtum išigyti naują stebėjimo būdą be pirm laiko suformuotos nuomonės; įsivaizduok save kitų vietoje ir spręsk jų veiksmus taip, kaip tu spręstum savus. Ir tu būsi nustebinta tuo, ką tu suprasi, o taip pat kartais išsigąsi dėl tos neteisybės, kurią tu galėjai padaryti, jei tu būtum ištarusi savo sprendimą, vadovaudamasi vien tik savo nuovoka. Nesakyk man: “Kiti to nedaro, neturi man nuoširdumo ar pasitikėjimo...” Jei tu kartais kentėjai dėl stokos supratimo savo atžvilgiu, tai dabar žiūrėk, kad tau jo netruktų kitų atžvilgiu. Gal būt, kad juos suprasti tu padarysi šimtą gestų veltui? Kokią reikšmę tai turi, jei šimtą kartų tu turėjai džiaugsmą ko nors tikėtis ir jei šimtas pirmą kartą tu turėjai džiaugsmą tai rasti? Juk tai yra tikrai realus džiaugsmas, kurį sudaro išpūdis, kai tu supratai asmenį ir mokėjai atspėti priežastis, dėl kurių jai pasitikėjai. Be to, jei tu netiki žmonėmis, kaip tu gali norėti, kad jie tikėtų tavimi?

Eik prie jų su išskleistomis rankomis, be rezervuotumo. Pasakyk sau, kad daug lengviau yra atleisti negu nuteisti

ir kad niekuomet neatleidžia ma tiems, kurie nemoka atleisti. Nes tame yra svarbus punktas: nuolaidumas kai kurių klaidoms relatyviai yra lengvas, bet nuolaidumas klaidoms tų, kurie, mūsų nuomone, blogai pasielgė mūsų atžvilgiu, yra kitas dalykas! Tokiu momentu reikia suprasti ne tik svetimą sielą, bet ir savo nuosavą laikyseną. Aš norėčiau, kad iš anksto tu būtum įsitikinusi viena gilia tiesa: niekuomet neatsitinka, kad humaniškas asmuo, išprovokavęs blogį, skaitytų save to blogio auka: nėra aukos, nėra budelio, yra tikrai du žmonės, kurie nenori nei vienas kito suprasti nei sušvelnėti. Vienok tas, kuris pirmas padaro gestą ištiesti ranką, turi žinoti, kad, jei jisai nuėjo pusę kelio link kito, pusė kelio kito link jo, taip pat yra nueita...

Jei tu nenori žiūrėti į klausimą iš šito taško, jei tu iš anksto nenori pripažinti šito dualizmo klaidos, tu esi pražuvusi: nesąmoningai jausdama, kad tu turi klaidų, tu galvosi, kad dėl jų daugiau yra kalti kiti, kurie, tavo manymu, didesne dalimi buvo to priežastimi, ir tu pasiliksi užsidariusi nuolankumui — tam, kuris tau priklauso iš kitų, ir tam, kuris priklauso iš tavęs; tu tapsi

lyg kokia kieta masė, nejautri jokiam bendravimui, be spin-dėjimo, t. y. be humaniško naudingumo...

Bet visu pirma neleisk savo nuolankumui rasti pasitenki-nimo savyje. Niekuomet nepa-miršk, kad tai nėra geradary-bė: tai yra pareiga; pareiga, iš kurios tu gali pasidaryti sau džiaugsmo šaltini, nes, jei tu sprendei aiškiai ir sveikai, no-rėdama kitus pilnai suprasti, tuomet nuolankumas nuves tave į realų žmonių pažinimą ir iš to pažinimo tau gims vie-nas iš gražiausių tikslų gyven-ti — meilė kitiems...

IR VISADA SUPRASK...

Rašai mintis, kurios Tave vedė, kuriom pasiremdavai įvairiose gyvenimo aplinky-bėse. Atsigręždama rodai man savo nužengtus žingsnius ir siūlai juos sekti. Bet, stebėda-ma save, suprantu, kad pamo-kymai ir patarimai gali kelią nurodyti, gali išpėti, bet vien tik asmeninis patyrimas ir gi-lus išvelgimas į praeities klai-das palieka pakankamai stip-rų išpūdį, kad jis įtikinančiai paveiktų. Rašydama mintis, kurios Tau padėjo suprasti gy-venimą,, mėginai sutaupyti man laiką, perduodama paty-rimo dovanas man, nepatyrus-iai. Bet šių dovanų pilnai ne-įmanoma perduoti — indivi-das turi savo pastangom jas galutinai laimėti.

Dalindamas! patyrimo vai-

Irena Rušenaitė ir Romas Sakadolskis, Čikagos moks-leivių laikraščio "Švyturio" steigėjai ir buvę redakto-riai, yra pakviesti "L. L." jaunimo skyriaus ypatin-gais bendradarbiais,
310

siais sakai: “Niekuomet ne-teisk”. Perskaičius tuos žo-džius. pilnai jiems pritariau — net apsidžiaugiau jų kilnu-mu... Tačiau tą pati vakarą dienynan įrašiau: Antanu esu visai nusivylus — sunku pa-aiškinti kodėl, bet man jis at-rodo nepatikimas, nejaučiau jam jokios pagarbos. Štai pa-smerkiau asmenį, kurį paži-nau tik vieną dieną. Visam laikui liks šis pirmutinio ir nepagristo nepasitikėjimo še-šelis. Reikėjo vos valandos su-sidaryti šią nuomonę — o kiek praeis savaitių ir kiek reiks pastangų išrauti tą piktą mintį ir jos vietoj pasėti su-pratimą?

Jei būčiau Tavo žodžius skaičius valia ir širdimi, gal būt, Antanas būtų dabar ne-pasmerkta. Deja, tikrai pasi-savinau Tavo mintis tik vė-liau — po kelių dienų pasi-keitė jausmai, pasikeitė visa nuomonė apie Antaną ir ap-gailestavau savo ankstyvesnį skubų sprendimą. Supratau suklydus — išmokau, ką vien perspėjimas negalėjo pamo-kyti.

Išmokau, kaip svarbu yra kitą suprasti. Tik kito supra-time nėra vietos neapykantai, nėra noro teisti. Supratimas parodo asmens silpnybes, bet taip pat aiškiai nurodo tų silp-nybių priežastis. Supratimo akimis matai žmogų toki, koks jis yra. Suprantant neįmano-ma žmogaus nemėgti, nes su-pratimas kelia dvasią virš smulkmenų į plotmę, kurioj priimi kitą, atleidi jo klaidas ir džiaugies, matydamas kito kilnias ypatybes. Suprasdamas pamatai savo smulkumą, o žiūrėdamas pro kito akis pa-stebi jį slegiančius sunkumus. Suprasdamas išmoksti mylėti, ir ta meilė skatina giliau su-prasti. Ir taip sukasi supрати-mo - meilės ratas vis plėsda-mas, stiprindamas charakterį.

Iš savo patyrimo mokai ma-

ne: “Niekuomet neteisk”. Ka-da nors, mokydama kitą, jau-nesnę už save, kartosiu Tavo žodžius pridėdama: “...Ir visa-da suprask”...

Irena Rušenaitė

ŽYGIS Į JUNGTINES TAUTAS

Būdami išeivijoje mes visi pastatom sau klausimą: kas aš esu ir kokia paskirtis mane įpareigoja dirbti vieną darbą, o ne kitą. Kodėl pavyzdžiui iš manęs reikalaujama pagalba kokiam nors tautiniam reika-lui tvirtinant, kad mano pa-reiga yra prie to prisidėti? Čia iškyla abejonė, ar aš tik-rai turiu dirbti ir ar man rei-kalinga būti tokiam pareigin-gam.

Gal būtų naudinga pažiūrėti į šį reikalą iš dabartinės padė-ties taško. Pirma, reikia su-prasti, kad esame pabėgėliai, gyveną toli nuo tėvynės, dar visiškai neasimiliuoti kito krašto kultūroje. Antra, reikia taip pat pripažinti, kad asimi-liavimas vyksta ir vyks, nes gyvename krašte, kuriame esame nepaprastai maža etni-nė grupė. Trečia, mūsų tėvy-nė yra pavergta ir dabar nie-kas jos laisvinimu nepasirū-pins, išskyrus pačius lietuvius — ten ir čia gyvenančius. Tu-rėdami šiuos tris faktus prieš akis, paklauskime savęs, ar mes norime, kad mūsų tautinė ir kultūrinė dvasia išliktų ateities kartose, ar norime, kad Lietuva būtų išlaisvinta. Jei taip, tai pareigingumo problema išsisprendžia. Mums belieka dirbti, nes be darbo nebus pasiektas užsibrėžtas tikslas. Būtina išlaikyti savy-je ir kituose tautinės bei kul~

BRONIUS KRIŠTANAVIČIUS, S. J.

SUSITINKU SU KOMUNISTAIS

KARALIAUS BARAKAI

Važinėdamas Via Appia keliu, Cisternos ir Formijos miestuose matydavau du žaliu baraku, kuriuose buvo įsikūrusios tų miestų savivaldybės. Kai išgirdau, kad tuos barakus padovanojo karalius, paprašiau tėvo Del Giudice, S. J., artimo karaliaus draugo, pasiteirauti, ar karalius negalėtų padovano­ti keletą panašių barakų tiems miestams, kur bažnyčios buvo sugriautos. Po keleto

dienų gavau atsakymą, kad karalius daugiau barakų neturįs ir negalįs man padėti. Tačiau tie barakai kažkaip man neišėjo iš galvos ir aš vis mesdavau vieną akį, žiūrėdamas, kas juose dedasi.

Pradžioje, iš tiesų, barakuose buvo valsčių raštinės. Pas­kui Formijos barakas buvo paverstas rūbų sandėliu. Gavęs burmistro pritarimą, nekartą tame barake aš palikdavau maisto produktus, skirtus

Spigno Saturnia ir Castelforte virtuvėms. 1945 m. vasarą tas barakas ištuštėjo. Dabar buvo gera proga paprašyti burmis­trą, kad baraką perleistų ko­kiam nors miesteliui, kuriame nebuvo jokios sveikos bažny­čios.

Nepaisant didelio palanku­mo, burmistras barako perleis­ti nenorėjo, bijodamas žmonių kritikos. Jei barakas pasiliktų Formijoje ir man būtų tik lai­kinai perleistas, tuokart jis

ŽYGIS... (iš 310 psl.)

tūrinės dvasios liepsną, nes kitaip mūsų eilės išsisklaidys kitataučių tarpe. Matydami dabartinę Lietuvos padėtį, mes tegalim apsispręsti prisi­dėti ir dirbti tėvynės labui su didžiausiu uolumu ir užsian­gažavimu.

Būdų ir priemonių tauti­niam išlaikymui yra daug: tu­rime knygas, žurnalus, laik­raščius, radijo programas. Sa­vo pavyzdžiu galime įtikinti ir raginti kitus išlaikyti lietu­višką dvasią. Tiesioginių ke­lių Lietuvą tuoj pat išlaisvin­ti nėra: tiek daug priklauso nuo bendros politinės padė­ties. Tačiau yra priemonių pa­sauliui priminti Lietuvos pa­vergimą ir reikalą jai laisvę

grąžinti: viena iš jų yra vie­šos demonstracijos.

Tautinė demonstracija atlie­ka kelis būtinus uždavinius. Ji kitų tautų visuomenėms pa­rodo mūsų reikalavimus. Ji sukelia susidomėjimą kitatau­čiuose ir verčia juos bent kiek sužinoti apie Lietuvą ir lietu­vius. Ji leidžia aktyviai pasi­reikšti visiems politiniams vienetams, visoms organizaci­joms, net ir tiems, kurie ne­priklauso jokiai grupei. Ji su­buria visus – nežiūrint am­žiaus, religijos ar įsitikinimų – į bendrą Lietuvos laisvini­mo frontą.

Reikia pripažinti, kad tarp išeivijos lietuvių yra daug ne­sutarimų bei nesusipratimų, net dėl demonstracijų, kad ir

dėl sekančio žygio į Jungtines Tautas Niujorke. Šitas skaidy­masis kenkia lietuvių tauti­nei-kultūrinei dvasiai ir Lie­tuvos laisvinimo pastangoms. Tuo tarpu demonstracijos ska­tina jungtis visus susipratu­sius lietuvius į vieną būrį ir kartu kovoti mūsų tikslams atsiekti.

Ne visada tuoj pat tikslas atsiekiamas. Negalime nei iš sekančio žygio tikėtis, kad Lietuva tuoj bus išlaisvinta. Tačiau negalime sėdėti sudė­ję rankas. Reikia dėti pastan­gas. Viena iš tokių pastangų – žygis į Jungtines Tautas – tuoj pat laukia mūsų visų, jaunesniųjų ir vyresniųjų, pa­ramos ir prisidėjimo.

Romas Sakadolskis

savo žingsni galėtų šiaip taip pateisinti. Bet jis negalįs man jo visiškai atiduoti ar leisti, kad barakas būtų išvežtas iš Formijos.

— Gera, — tariau burmistru, — paskolinkite baraką laikinai šv. Jono parapijai. Juk pats matote, kad kunigas laiko Mišias sugriautoje bažnyčioje, įrengęs šioкі tokį altorių dviejų sienų kampe. Bėgdamas nuo lietaus, nesenai aš pats buvau toje bažnyčioje ir mačiau, kad gabalėlis lubų, kabas virš altoriaus, kiekvieną dieną gali nukristi.

Burmistras paprašė laiko pagalvoti. Iš jo kalbos tono supratau, kad jis pats labai norėtų man padėti, bet taip pat kad jis kažko bijo. Kai po kelių dienų jį vėl sutikau, jis sutiko perleisti baraką. Jei žmonės pradės jį kritikuoti, jis stengsis juos nuraminti, bet negalės garantuoti, kad barakas galės ilgai pasilikti mano rankose.

Galės ar negalės, sutikau su burmistro sąlygomis. Kas kitas, jei ne komunistai, užsimanys protestuoti, kad barakas perleidžiamas parapijai. Bet nemaža komunistų dalis valgo popiežiaus sriubą ir gal jaus šioкі tokį dėkingumo jausmą.

Barakas stovėjo apie pusę kilometro nuo sugriuvusios šv. Jono bažnyčios ir reikėjo jį ten nugabenti. Bet kas galėtų nebrangiai jį ten perkelti?

KOMUNISTAS STATO KOPLYČIĄ

Buvusios sekretorės motina man patarė kreiptis į vieną komunistą, besiverčiantį visokiais darbais. Jis, tiesa, esąs gerokai raudonas, bet, paminėjus jos vardą, gal sutiks man padėti.

— Aha, — šovė man mintis į galvą, — jei komunistas perkels baraką, tuokart jo draugai nedrįs protestuoti. Vienu šūviu nušausiu du zuikiu!

Kai pasisveikinau su tuo komunistu ir sumečiau keletą žodžių, man atrodė, lyg būčiau kur nors jį anksčiau sutikęs. Veido bruožų, tiesa, negalėjau atpažinti, bet jo balsas man buvo kažkur girdėtas. Todėl, žiūrėdamas jam į akis, paklausiau, kur mes esame susitikę.

— Padre, — tarė komunistas, — jūs mane pavežėte iš Terracinos į Formiją aną tamsią naktį, kai mano sunkvežimėlis buvo sugedęs.

Taip, dabar viską atsiminiau. Ištiesęs dar kartą jam ranką, pradėjau derybas: tiek ir tiek pinigais, tiek ir tiek drabužiais ir antklodėmis, tiek ir tiek maisto produktais. Derybos vyko sklandžiai, o po dviejų ar trijų savaitių barakas stovėjo prie klebonijos.

Nežinau, ar komunisto draugai buvo taip pat raudoni kaip jis, bet, šventinant koplyčią, visus juos pakviečiau į pamaldas ir paprašiau klebono, kad visiems negailėtų pagyrimo. Ir visi atėjo. Po poros metų tas pats ekskomunistas mane pakvietė į bažnyčią dalyvauti sūnaus vestuvėse.

SMARKESNIS KOMUNISTAS

Tais pačiais metais, kai perkėliau koplyčią Formijoje, iškaulijau baraką ir Cisternoje. Po metų ar kitų Cisternoje įrengiau našlaityną senuose kunigaikščio Caetani rūmuose, kuriuos atremontavo Vatikanas. Našlaičių turėjau, rodos, tik 36, nes daugiau nebuvo vietos.

Kartą atėjo pas mane vienas jaunas kunigas ir primygtinai pradėjo prašyti, kad priimčiau į našlaityną dvi komunisto dukteris. Jos nesančios našlaitės, nes turinčios ir tėvą ir motiną, bet jų tėvas sėdįs kalėjime. Jis buvęs komunistų vadas jo parapijoje, išėikvojęs valsčiaus pinigus ir dabar at-

sidūręs kalėjime. Motina negalinti išmaitinti 6 vaikų ir prašanti, kad klebonas parūpintų joms vietą kokiame nors našlaityne.

Apie tą komunistą buvau skaitęs laikraščiuose. Tad paklausiau klebono, ar anas komunistas pritaręs motinos planui. Juk mergaitės bus auklėjamos vienuolių.

— O čia ir yra didžiausia motinos tragedija, — tarė man klebonas. — Motina kalbėjo tuo reikalu su vyru, bet šis taip buvo įsiutęs, jog žadėjo ją užmušti. Užmušti gal ir neužmuš, bet tas komunistas yra toks fanatikas, kad ir motina nežino ką daryti.

— Gera, — tariau klebonui, — tuo tarpu nuvešk motinai maisto produktų ir pasakyk jai, kad Cisternos našlaityne bus laisvos 2 vietos. Ji pažįsta savo vyrą ir tegul pati apsisprendžia, ką nori daryti.

Motina, matyt, ilgai galvojo ir tarėsi, bet galų gale atsiuntė vieną dukterį. Mergaitė buvo gal kokių 7 ar 8 metų ir labai lipšni italiukė. Mudu taip greitai susidraugavom, kad ji nuo pirmos dienos nebepasiilgo namų.

Praėjus kelioms savaitėms, tas pats klebonas man pranešė, kad komunistas paleistas iš kalėjimo. Komunistų partija uždėjusi už jį nemažą užstatą. Ir jis esąs laisvas iki teismo. Žmonos jis neužmušė, bet dukterį žadėjo atsiimti. Tuo tarpu jis platinąs komunistų spaudą ir norįs užsidirbti pinigų kelionei.

Gavęs tą žinią, painformavau seseles ir paprašiau jų, kad, grįžtant mergaitei namo, duotų jai visus rūbus: ne tik tuos, kuriuos atsivežė, bet ir tuos, kuriuos gavo našlaityne. Paprašiau taip pat, kad duotų tiek maisto produktų, kiek komunistas norės pasiimti.

Bet komunistas nesirodė ir nesirodė.

Kartą, nuvežęs Cisternos našlaitynui maisto produktų, išgirdau iš durininkės, kad komunistas ką tik atėjęs į našlaityną ir paprašęs parodyti jam savo dukterį. Iš tiesų, kai aš pats įėjau į kiemą, pamačiau kampe stovintį vyrą, apsirengusį gana skurdžiais drabužiais. Jau rengiausi jį pasveikinti, bet tuo tarpu išgirdau vienos mergaitės žingsnius ir pasukau galvą į laiptų pusę. Laiptais bėgo komunisto duktė.

Pamačiusi mane kieme, mergaitė šūktelėjo įprastą “O, Padre” ir apsikabino mano kojas. Taip ji darydavo kiekvieną kartą, taip darė ir dabar. Ir aš, laikydamasis savo seno papročio, pradėjau ją klausinėti, pindamas juokingus ir rimtus klausimus. Mergaitė buvo labai gerame ūpe ir man atsakinėjo, prunksdama juokais arba giliai susimąsčiusi. Baigdamas trumpą pokalbį, pamojau galva į kampo pusę ir paprašiau jos pasveikinti savo tėvą. Tėvas atkeliaavęs iš toli ir mes negalime gaišinti jo laiko.

Atsisukęs komunisto pusėn, pamačiau, kad jis verkia. Nosisinės jis, matyt, neturėjo, nes ašaras šluostė rankom... Mergaitė pasiliko našlaityne, bet komunisto daugiau nebesutikau.

KRUVINOS RIAUŠĖS

Keliolika kilometrų į pietus nuo to komunisto tėviškės yra nedidelis pramonės centras, vardu Civita Castellana. Kol jis buvo mano darbo ribose, tol tenai laikiau bedarbiams virtuvę. Kai tą miestą priskyrė mano kolegai, nustojau domėtis, kaip ten vyksta šelpimo darbas.

Kartą, vartydamas laikraščius, radau žinią, kad Civita Castellana komunistai suruošė kokias tai demonstracijas ar streiką, susidūrė su policija ir

riausių metu užmušė vieną policininką. Policininkai suėmė apie 150 komunistų ir pasodino juos į kalėjimą.

Praėjus keliom dienom po to nelaimingo įvykio, pas mane atėjo pažįstamas kunigas, buvęs mano bendradarbis, ir paprašė pagalbos suimtų komunistų šeimom. Jis nesikreipęs į savo tiesioginį vyresnįjį, mano kolegą, nes žinąs, kad jis nieko neturįs. Pas mūsų komisijos vicepirmininką ir sekretorių negavęs jokios pagalbos, nes jie neturį jurisdikcijos, o komisijos pirmininkas kažkur išvažiavęs. Aš, kaip senas draugas ir bičiulis, turįs jam skubiai padėti, nes komunistų žmonos ir vaikai neturi nei pinigų, nei maisto atsargų. Kol policininkai visus apklausinėję ir atskirs kaltus nuo nekaltų, suimtųjų žmonos ir vaikai turės kentėti badą.

Senąjį bendradarbį pažinau gerai ir mačiau, kad sako tiesą. Neabejojau taip pat, kad komunistai žūt būt norėjo išprovokuoti policiją ir pasižiūrėti, kiek jie patys yra stiprūs. Kruvinų streikų Italijoje buvo daug ir visur buvo vartojamas tas pats metodas.

Buvo jau velokas laikas ir maisto produktus prižadėjau atvežti kitą dieną. Tuo tarpu kunigas turėjo paruošti šelptinų žmonių sąrašus ir įrengti dvi virtuves 500 žmonių.

Kitą dieną nuvažiavau į Civita Castellana ir viską radau paruošta. Gandas, kad komunistų šeimoms popiežius atsiųs maisto produktų, matyt, jau buvo gerokai pasklidęs, nes miesto aikštėje, kur manęs laukė kunigas, buvo susirinkusi nemaža minia žmonių.

Kunigas, pamatęs Vatikano sunkvežimį, išėjo manęs pasitikti, mosuodamas plačiai rankomis ir kartodamas žodį “vergogna”. “Vergogna” reiškia gėdą ir aš nežinau, kiek komunistai jos turėjo, bet jų

žmonos ir vaikai, jau seniau pasigardžiuodami srėbę popiežiaus sriubą, ir dabar jos laukė.

Kad seselėms būtų mažiau darbo, kunigas pasiūlė išdalinti maisto produktus nevirtus, bet aš tam pasipriešinau sakydamas, kad komunistai paneigs popiežiaus pagalbą arba tvirtins, kad mažai jos gavo. Jei komunistų žmonos kasdien atsiims sriubą iš virtuvės, niekas negalės popiežiaus pagalbos paneigti ir visi matys aiškiai, kas yra tikras darbininkų draugas.

Grįžus Romon, už poros dienų pas mane atėjo mano kolega iš Viterbo ir iškalingais žodžiais prašė, kad padėčiau komunistų šeimoms Civita Castellana mieste. Jis man smulkiai nupasakojo riausių eigą, nugirstą, matyt, pas apskrities viršininką, ir pridėjo, kad apskrities viršininkas rytoj norįs sušaukti kelių žmonių pasitarimą, kuo būtų galima padėti komunistų žmonoms ir vaikams. Jis negalįs pasirodyti tuščiomis rankomis prieš apskrities viršininką.

Išklausęs ilgos ir graudingos kalbos, pagyriau apskrities viršininko uolumą ir paprašiau kolegos perduoti jam labų dienų. Gal jam bus idomu žinoti, kad suimtųjų komunistų žmonos ir vaikai jau kelintą dieną srebja popiežiaus sriubą. Būtų gera, kad apskrities viršininkas prie tos sriubos ką nors pridėtų.

KOMUNISTAI PAS POPIEŽIŲ

Visiškai į priešingą pusę nuo Civita Castellana miesto buvo kitas komunistų lizdas, susuktas Roccagorga miestelyje. Tenai nebuvo jokios pramonės ir į komunistų partiją rašėsi ūkio darbininkai. Padėdamas steigti Katalikų Darbininkų Sąjungos skyrius Littorijos provincijoje, kartu su provincijos

pirmininku aplankiau tą skurdų miestelį ir pasidžiaugiau pirmininko atsiektais rezultatais. Katalikų darbininkų pirmininkas, vardu Antonelli, buvo jaunas ir energingas žmogus, sugebąs susikalbėti su darbininkais ir bedarbiais. Tad nei kiek nesistebėjau, kad jam sekėsi ir Roccagorga miestelyje. Nepaisant klebono pasyvumo ir apsileidimo, Antonelli buvo sutraukęs nemažą darbininkų būrį, įsteigęs skyriaus raštinę ir pradėjęs savo darbą. Tam sumaniam vyrui negailėjau savo pagalbos. Bent du kartu į mėnesį mudu susitikdavome Romoje arba Littorijoje ir aptardavome visus sąjungos reikalus.

Vieną dieną Antonelli atvyko pas mane į Romą ir, spindėdamas džiaugsmu, man pranešė, kad visi Roccagorga komunistai nori įsirašyti į katalikų darbininkų sąjungą ir viešai sudraskyti komunistų partijos korteles. Jis jiems pataręs kortelių nedraskyti, bet įteikti jas popiežiui. Ar aš negalėčiau parūpinti tiems ekskomunistams popiežiaus audiencijos?

— Antonelli, — tariau apstulbęs darbininkų pirmininkui, — toji audiencija bus tikra bomba komunistų partijai. Palauk, aš sugrįšiu už valandos.

Gauti popiežiaus audienciją nesudarė jokios sunkenybės, bet buvo rimta problema apsaugoti ekskomunistus nuo partijos keršto. Visų pirma man buvo aišku, kad pas popiežių reikia važiuoti tučtuojau ir laikyti viską paslapyje. Jei pasklis gandai, tuokart jų saugumo niekas negalės garantuoti. Antra, reikia važiuoti aplinkiniais keliais. Nors tokia kelionė kaštuos daugiau, bet ji bus saugesnė.

Padedamas seselės Pascalinos, gavau popiežiaus audien-

ciją sekmadienio rytą, rodos, 11 valandą. Sugrįžęs į raštinę, aptariau smulkia kelionės programą ir prizadėjau apmokėti kelionę.

Nebeatsimenu nei dienos nei metų, bet aną sekmadienio rytą Antonelli sušaukė darbininkų susirinkimą, susodino juos į autobusą ir Via Casilina keliu atvežė juos į Romą. Savo laiku Pijus XII ir Antonelli tėvas lankė tą pačią mokyklą ir buvo gerokai susidraugavę. Dabar toji popiežiaus draugystė atiteko sūnui, kuris, pristatydamas popiežiui ekskomunistus, jautėsi kaip danguje.

Nebuvau tos audiencijos liudininkų, nes laukiau grįžtančių ekskomunistų Cisternos našlaityne. Pagal kelionės programą Antonelli turėjo juos pavaišinti Romoje kava, o aš paruošiau jiems pietus pas seseles. Deja, sutartu laiku autobusus neatvyko ir mano nervai, galvojant apie keršto galimybę, įsitempė kaip stygos. Virš valandos pavėlavę, pagaliau jie atvyko, ir mano nervai atsileido.

Ekskomunistai buvo gerai nusiteikę ir pasakojo savo išpūdžius žodžiais ir gestais. Susodinę už ilgų stalu, aš vaišinau juos “pasta asciuta” (makaronais), mėsa, bulvėmis ir daržovėmis. Kai išgėrė po vyno stiklą, jie pradėjo dainuoti. Paviešėję apie dvi valandas, išvažiavo namo. Tik dabar pasakiau seselėms, kas buvo tie svečiai ir iš kur jie atvažiavo.

Vakare, kai ruošiausi grįžti į Romą, pas mane atėjo Cisternos nuovados viršininkas ir paklausė, ar aš nesu girdėjęs gandų, kad pro Cisterną turi pravažiuoti kokie tai ekskomunistai. Jis susirūpinęs jų saugumu ir bijąs, kad vietos komunistai nepastotų jiems kelio. Aš jį nuraminau sakydamas, kad tie ekskomunistai jau bus grįžę į Roccagorga

miestelį. Jų saugumu dabar rūpinasi vietos policija.

Kai sugrįžau į Romą, tėv. Leiber man pasakė, kad popiežius pageidauja, jog apie tą audienciją niekur nebūtų rašoma laikraščiuose. Tą popiežiaus pageidavimą tuojau perdaviau Antonelliui. Mudu, žinoma, tylėjome kaip žemė, bet juo labiau mes spaudėme lūpas, tuo plačiau sklido įvairūs gandai apie komunistų atsivertimą. Galų gale, norėdamas išsklaidyti tuos gandus, pats komunistų laikraštis (L’Unita) įdėjo mažą žinutę, lyg toji popiežiaus audiencija būtų buvusi visiškai nereikšmingas įvykis. Nežinau, ar kita panaši komunistų grupė buvo nuvykusi kada nors pas popiežių, bet esu skaitęs nekartą, kad Pietų Italijoje ne vienas komunistų būrelis sudraskė partijos korteles arba įteikė jas krikščionių demokratų partijos sekretoriui. Roccagorga komunistų pavyzdys nuskambejo per visą Italiją, o katalikų darbininkų skaičius vien tik Littorijos provincijoje pakilo tais metais iki 4.000.

Kartą, sugrįžęs iš Roccagorga miestelio, prie Gesų bažnyčios durų sutikau kardinolą Traglia, kilusį iš Roccagorga, ir papasakojau jam, kas dedasi jo gimtinėje. Jis savo gimtinėje jau nebuvo buvęs keliolika metų ir domėjosi mano pasakojimu, ypač apie kleboną. Klebonas valdė didelės žemes, atsisakė pašventinti katalikų darbininkų skyriaus raštinę ir išvadino katalikus darbininkus komunistais. Katalikai darbininkai tuo nesiiktino, bet iš savo pusės žadėjo prašyti vyriausybės, kad, vykdant žemės reformą, ją pradėtų nuo klebono žemių. Širdies gilumoje aš jiems visiškai pritariau, nes man atrodė, kad juo mažiau klebonas turės žemės, tuo daugiau tikinčiųjų jis matys savo bažnyčioje.

Šių metų balandžio mėn. “Laiškai Lietuviams” įdėjo Alfonso Valatkaičio straipsnį “Antanas Smetona laiko perspektyvoje”, kurio tikslas išbalansuoti nuomonių skirtumus apie buvusį Lietuvos prezidentą A. Smetoną. Straipsnio autorius bendru posakiu, kaip ir A. Merkelis knygoje “Antanas Smetona”, pripažįsta, kad A. Smetona yra padaręs klaidų, tačiau jų nėra vienos nenurodė, bet visu atkaklumu jį gina tvirtindamas, kad tą patį padarytų ir dėl kitų Lietuvos prezidentų bei ministrų pirmininkų, nes jie visi ne kieno kito, bet “mūsų tautos vyrai”.

A. Valatkaitis, paminėjęs A. Merkelio knygą “Antanas Smetona” ir jos recenzentus dr. J. Jakštą, Pr. Pauliukonį bei J. Ž-kį, tvirtina, kad “greita nuoširdaus noro išlikti objektyviais” jaučiama “taip pat geroka dozė kartėlio”. Girdi, asmens gerbėjai mažiau ar daugiau “iššlovlina” žmogų, o “pratę lošti opozicijos kortomis” gerokai jį suniekina. “Ir didelis skaičius jam metamų kaltinimų ne tik nesiderina su dėsniu “de mortuis aut bene, aut nihil”, kas nelengva išvengti, bet ir iš viso neišlaiko jokios kritikos.

A. Valatkaičio straipsnyje keliama mintis, kad mūsų tautos tragedijos metu vardan

Pranas Pauliukonis yra mokytojas - istorikas ir visuomenininkas, šiuo metu gyvenęs Worcesteryje, Mass. (IAV).

tautos vienybės reikia ieškoti A. Smetonos asmenyje tai, kas mus jungia. Tai labai sveikintina mintis, bet jos turėtų laikytis visi, o ne vien tik ją piršti “pratusiems lošti opozicijos kortomis”. Daug teisingiau būtų, jei ne vien A. Smetonos asmenyje, bet visame nepriklausomos Lietuvos laikotarpyje būtų ieškoma tai, kas mus jungia. Labai gaila, kad A. Valatkaitis nepatarė “Antano Smetonos” monografijos autoriui A. Merkeliui laikytis daugiau objektyvumo ir visų nepriklausomos Lietuvos valstybės kūrėjų darbus vertinti su pagarba, o ne žeminti ir šmeižti juos. Pvz. A. Merkelis, iškraipydamas aiškiai žinomus faktus, savo knygoje demagogiškai kaltina buvusį Žemės Ūkio ministerį, kun. M. Krupavičių, kad jis vienas savo nuožiūra skirstęs žemės reformos fondo žemes. Labai nerimtai atsiliepiama apie prof. Pr. Dovydaičio (220 psl.) ir prof. A. Tumėno (296 psl.) kabinetus. Arba visas demokratinių seimų laikotarpis patirštiniais dažais juodinamas. O buvęs kariuomenės vadas gen. St. Raštikis, savo atleidimą iš pareigų išgyvenęs tragiškai, “tą savo nežabotos ambicijos išugdytą tragediją siedamas su visos Lietuvos likimu” (566 psl.). Čia nėra jokio “kartėlio” ir kritika išlaikyta. O kai viena kita kritiška pastaba pasakoma apie A. Smetoną, tai jau kaltinama, kad tai su kartėliu pasakyta ir neišlaiko jokios kritikos. Atrodo, kad dar kai kas neužmiršo anų Lietuvos laikų, kai vieni save

VIENAŠALIŠKAS BALANSAVIMAS NEPASITARNAUJA TIESAI

PRANAS PAULIUKONIS

A. Merkelio parašyta monografija apie prez. A. Smetoną susilaukė kritiškų, jo politines klaidas iškeliančių, recenzijų. Savo straipsnyje "A. Smetona laiko perspektyvoje" ("L. L.", balandžio nr. 126 psl.) A. Valatkaitis prisiminė A. Smetoną — ne tiek kaip politiką, kiek kaip žmogų - lietuvių, jo žmogiškume rasdamas teigiamų savybių, kitaip nušviečiančių ar pateisinančių prezidentui priskiriamas klaidas.

Šiose pastabose Pr. Pauliukonis priskiria A. Smetonai visą eilę politinių klaidų. Savo atsakyme A. Valatkaitis, daugumą iškeltų faktų pripažindamas (nors ne visus juos priskirdamas paties prezidento atsakomybei), pasilieka prie savo tezės, kad apie buv. Lietuvos prezidentą ne tik galima, bet ir reikia šį tą gero pasakyti.

skaitė išmintingaisiais ir turėjo teisę kitus kaltinti ir juodinti, o kaltinamieji buvo laikomi neišmanėliais be teisės save ginti. Jei A. Smetonos monografijos autorius nepriklausomos Lietuvos laikotarpį yra subjektyviai ir vienpusiškai nušvietęs, gal būtų, iš dabartiniu laisvėje gyvenančiu autorių daugiausia sužalojęs minėtą laikotarpį ir nepažįstančius ano meto Lietuvos gyvenimo skaitytojus gerokai suklaidinęs, tai istorinė tiesa reikalauja iškreipta, vaizdą atitaisyti, bet tai nereikia, kad norima A. Smetoną suniekinti. Kaip demokratinės Lietuvos kūrėjai nėra nepaliečiami ir jų darbai nekritikuojami, taip ir diktatūrinio režimo vadovų veiksmai gali būti vienaip ar kitaip vertinami.

Jei apie valstybės vairuotojus būtų laikomasi dėsnių „De mortuis aut bene aut nihil“, tai visuotinė ir tautos istorija būtų labai nekritiška. Ar Nerono, Atilos, Džingischano arba mūsų laikų didžiųjų budių Stalino bei Hitlerio, kurie jau yra mirę, visus darbus irgi turime tik teigiamai vertinti? Tuo nenorima A. Smetonos sugretinti su anais asmenimis, bet tik parodyti peršamos minties klaidingumą.

A. Valatkaitis, remdamasis naiviais įrodymais, tikrai neišlaikančiais jokios kritikos, stengiasi teisinti buvusį Lietuvos prezidentą A. Smetoną. Girdi, A. Smetona nebuvo diktatorius, nes nebuvo juo pasiskelbęs. Jis buvęs didelis demokratas, pas ūkininką su savo svita pietus valgęs. Nė vienas ir iš didžiųjų mūsų laikų diktatorių nebuvo pasiskelbęs tokiuo: Stalinas buvo komunistų partijos generalinis sekretorius, Chruščiovas – ministeris pirmininkas, Musolinis – dučė, Hitleris –

fiureris, analogiškai A. Smetona buvo Tautos Vadas. O valstybės valdymo forma sprendžiama ne iš atsitiktinių įvykių, kad jos prezidentas pas ūkininką pietus valgė ar atostogų metu ant kelmo atsėdęs su užugirėčiais kalbėjosi, bet kiek pati tauta turėjo teisių valstybės valdyme. Net ir gerokai šlubuojanti šandieninė demokratinė santvarka reikalauja trijų būtinų sąlygų: 1) laisvų rinkimų, 2) atstovų parlamente daugumą laimėjusi partija sudaro vyriausybę ir 3) opozicijai laisvės kritikuoti vyriausybės darbus. Nė vienos iš minėtų sąlygų A. Smetonos prezidentavimo laikais nebuvo.

A. Smetona „nuoširdžiai siekė visos tautos vienybės“. Visokių turime vienybių. Ir šiandien daug kalbama ir rašoma apie lietuvių vienybę, bet kiekvienas savaip supranta tą vienybę. Tikroji tautos vienybė yra harmoningas visų tautos kūrybinių jėgų konsolidavimas. Ar tokia buvo A. Smetonos siekiama „tautos vienybė“? Anaip tol ne. Jis siekė visus lietuvius suvienyti tautininkų partijoje. Visos politinės partijos buvo uždarytos, o tautininkų veikė laisvai ir išplėstai. Mokyklose ideologinės moksleivių organizacijos uždarytos, skautai suvalstybinti ir monopolizuoti, padaryti tautininkų partijos prieaugliu. Miesto ir kaimo jaunimas, susibūręs į „Pavasario“ ir Lietuvos Jaunimo Sąjungas, buvo persekiojamas. Valdininkai, kurie nenorėjo prarasti geresnių tarnybų, stoji į tautininkų partiją, o žemesnieji tarnautojai viršininkų buvo net paraginami į ją stoti. Tokia vykdoma vienybė tautą ne vienijo, o skaldė, kas aiškiai pasirodė tautos tragikose valandose.

A. Valatkaičio išvadžiojimu

A. Smetona prezidentu buvo ne „jėgos pagalba“, bet savo populiarumu ir tautos rodoma jam meile. Kaip pavyzdį nurodo prezidento sutikimą Kretingoje. Čia reikia skirti du dalykus: žmonių pagarbą valstybės galvai ir jų tikrą meilę jam. Lietuviai, ilgus šimtmečius buvę svetimųjų pavergti, džiaugėsi savo valstybės prezidentais ir viešai reiškė jiems pagarbą. Bet ar jie per rinkimus būtų už jį balsavę, tai jau kitas klausimas. Jei A. Smetona tautos buvo mylimas ir gerbiamas, tai kodėl jis 1928 m. savo išleistos konstitucijos nedavė tautos plebiscitui patvirtinti ir kodėl prezidento rinkimų įstatymą taip suredaguavo, kad tautos atstovų rinkimai buvo prezidento paskirto vidaus reikalų ministerio ir jo patikėtinių apskrities viršininkų griežtoje kontrolėje?

A. Valatkaitis ir A. Merkellis knygoje „Antanas Smetona“ dramatinizuoja seimų laikais A. Smetonos, kaip buvusio pirmojo respublikos prezidento, areštą už valdžios kritiką spaudoje. Girdi, jis visą gyvenimą, jei ne darbu tai plunksna, stengėsi savo tautai padėti ir už tas pastangas buvęs nubaustas. Bet nė vienas neužsimena prof. Pr. Dovidaičio, prof. J. Ereto ir dr. J. Leimono areštų 1932 m. už Marijampolėje per pavasarininkų kongresą pasakytas kalbas ne prieš valdžią, bet tik ginant mindžiojamas katalikų krašte tikinčiųjų teises. Ar tie žmonės nėra pašventę savo darbo ir plunksnos savo tautos labui? Kai kas iš jų Lietuvos mokslo srityje bei jaunuomenės organizaciniame darbe prašoko ir A. Smetoną.

Taip pat keistas išvedžiojimas, kad A. Smetonos vyriausybė, įsteigus Lietuvoje Sovietų Rusijos karo bazes, negalėjo iš anksto pasirengti

tautos pavojui, nes Maskvos diktatoriai, patyrę apie tai, galėjo tuoj pat okupuoti Lietuvą. Lietuvių patarlė sako: Bijai vilko, neik į girią. Čia šalia visų išvedžiojimų kyla tik vienas klausimas, ar, įsteigus raudonosios armijos bazes Lietuvoje, valstybės galva buvo sukviets visų politinių partijų vadų pasitarimą, ar vienas stengėsi spręsti Lietuvos likimą jos kritiskame momente. Iš A. Merkelio knygos nematyti, kad būtų buvęs toks pasitarimas. Jis, remdamasis A. Smetonos atsiminimais, kaltina opoziciją, kad ji drauge su komunistais galėjusi paimti valdžią į savo rankas. Gal būt, kai kam atrodė, kad nėra reikalo kviesti politinių grupių vadų pasitarimą, nes politinės partijos buvo vidaus reikalų ministerio uždarytos, bet praktiškai jos buvo ir reikėjo su jomis skaitytis. Jei būtų pasielgta pagal tautos daugumą atstovaujančių politinių grupių patarimą, tai gal šiandien nebūtų tiek priekaištų A. Smetonai ar kitiems vyriausybės nariams.

A. Smetonos ištikimybė religijai ir Bažnyčiai taip pat savotiškai suprantama. Vals-

tybės prezidento santykius su religija bei Bažnyčia apsprendžia ne pripuolami reiškiniai, kaip pvz. prezidento dalyvavimas Velykų rytą pamaldose, kun. V. Mirono buvimas ministriu pirmininku ar keleto kunigų priklausymas tautininkų partijai, bet vyriausybės respektavimas tikinčiųjų ir Bažnyčios teisių. Pagal 1927 m. sudarytą konkordatą su Apaštala Sostu, buvo pripažinta visiška laisvė veikti Katalikų Akcijai ir katalikų organizacijoms, esančioms po vyskupų globa, Katalikų Bažnyčiai laisvė tvarkytis pagal savo kanonus, pripažintas Teologijos - Filosofijos fakultetas pilname sąstate ir teisė išlaikyti mokyklas. Ar tų susitarimų buvo laikomasi? Ateitininkų moksleivių organizacija, kuri buvo Katalikų Akcijos narys ir vyskupų žinioje, buvo uždaryta, antras Katalikų Akcijos narys – pavasarininkai buvo persekiojami, kunigai už bažnyčioje pasakytus pamokslus buvo teisimo baudžiami, nors Bažnyčios kanonai, kuriuos konkordatas pripažino, visas šventas vietas išima iš pasaulinės valdžios teisių ir bažnyčioje pripažįsta

visiškai nuo jokios pasaulinės valdžios nepriklausomą teisę mokytį žmones ir aiškinti krikščionių mokslą. Katalikų mokyklos ir filosofijos fakultetas buvo uždarytas. Katalikų universitetas neleistas atidaryti. Santykiai su Apaštala Sostu nutraukti. Kun. V. Mirono buvimas Lietuvos ministriu pirmininku yra didžiausias nesusipratimas Lietuvos katalikų istorijoje. Kunigas vyriausybės galva, o katalikai persekiojami ir nepadaryta žygių atnaujinti santykius su Apaštala Sostu. Tad šiandien šis argumentas įrodyti A. Smetonos ištikimybei Katalikų Bažnyčiai yra visai bevertis. Lygiai bevertis ir antras argumentas, kad keletas kunigu per nesusipratimą Ir kai kurių vyskupų nenorą aštrinti ir taip įtemptų santykių su vyriausybe, dalyvavo tautininkų partijoje.

A. Valatkaičio mėginimas išbalansuoti kilusius nesutarius dėl buv. Lietuvos prezidento A. Smetonos yra vienašališkas ir jis istorinei tiesai nėra kiek nepasitarnauja. Jam buvo ne vieta pasirodyti rimtame žurnale, kaip “Laiškai Lietuviams”.

KURIAI TIESAI TARNAUJAME?

Pasiskaičius čia pat spausdinamą Pr. Pauliukonio straipsnį ryšium su mano straipsniu “Antanas Smetona laiko perspektyvoje”, man prisiminė aprašytas Šventajame Rašte įvykis su vienu vynuogyno savininku, kuris, išgėręs vyno, karštoje saulėkaitoje neišlaikęs nuovargio ir pargriuvęs

nuogas, užmigo prie tako. Vienas jo sūnus praeinantiems vynuogyno darbininkams rodė savo gulintį tėvą ir tyčiojosi iš jo. Kitas, nusiėmęs nuo savo pečių apsiaustą, pridengė savo tėvo kūną ir sudraudė savo brolių, kad šitaip nedarytų. Kuriam tų dviejų brolių turėtumėm pritarti? Kuris

jų buvo teisingas, kieno tiesa?

Pagal Pr. Pauliukonio straipsnį, jei visur kur tik rašoma apie prezidentą A. Smetoną, jis turėtų būti tikrai smerkiamas už “jo” klaidas, nesvarbu, ar tikrai jis dėl tų klaidų ir negerovių asmeniškai buvo kaltas, ar čia būta ir tuometinių aplinkybių, jį su-

pančių asmenų ir artimesnių bei tolimesnių įvykių, kuriems veikiant nemaža tų klaidų buvo padaryta. Buvusių klaidų savo straipsnyje juk ir nepa-neigiau. Ir ne apie A. Merke-lį, su kurio daugeliu nuomo-nių negalėčiau sutikti, rašiau, bet apie velionį A. Smetoną. Vadinasi, jei savo straipsnyje būčiau rašęs vien tik apie A. Merkelio ir A. Smetonos klai-das, būčiau pasitarnavęs tie-sai. Jei trumpai paminėjęs, kad klaidų buvo, rašiau ir tai, ką apie A. Smetoną galima pasakyti gero, anot Pr. Pau-liukonio, toksai straipsnis ne-pasitarnauja tiesai, Valatkai-tis remiasi naiviais įrodymais, straipsnis vienašališkas ir to-kiam straipsniui buvo ne vie-ta pasirodyti rimtame žurnale, kaip “Laiškai Lietuviams”...

Kai kam nors nepatinka, kas tilpo spaudoje, tai kartais ma-žiau, o kartais ir daugiau “kimbama į skiauterę” nepa-tinkamo straipsnio autoriui. Tuo pačiu atsilyginti čia nesi-stengsiu. Teisybės vardan rei-kia tačiau pažymėti, kad gre-ta Pr. Pauliukonio paminėtų teisingų istorinių faktų, yra ir kai kurių apsilenkimų su tie-sa ir net prieštaravimų pačiam sau. Ir tokių p. Pauliukonio teigimų išvadoje, berods, rei-kėtų apibūdinti prezidentą A. Smetoną kaip baisų diktato-rių, kunigų ėdiką ir religijos persekiotoją. Konsekventiškai turėtumėm ir visus tuos, kurie akmenimis nemėto į A. Sme-toną ir dar randa kokį geres-nį žodį apie jį pasakyti, laiky-ti tolygiais.

Pr. Pauliukonis teigia, kad A. Smetona norėjo suvienyti visus “tautininkų sąjungoje”. Ar tikrai taip? Ne visai! Tai buvo tautininkų vadovybės noras. Lygiai kaip ir kitų par-tijų vadovybės iš priaugančio jaunimo stengėsi sudaryti sau tinkamą priauglį, kitaip

tariant — visus “suvienyti”. Visos partijos šioje srityje bu-vo vienodos. Seimų priešrin-kiminės agitacijos metu viena partija plačiai naudojo “savo” jaunimo paslaugas, kitos par-tijos vėl kito, aišku, “savo” jaunimo ar ir ne jaunimo pa-slaugas. Tikrumoje gi jauni-mas buvo visos Lietuvos.

Mes, šauliai, kai ką taip pat prisimename. Pvz., nuo val-dančiosios partijos kai kurių vadų noro nuginkluoti šaulių sąjungą ir apginkluoti jauna-lietuvių sąjungą, tik per plau-ką apgynė mus, šaulius, ne kas kitas, kaip tik tasai “nevido-nas” gen. Raštikis. O kai vėl kažkam atėjo mintis Lietuvos Šaulių Sąjungą, atseit, kaip “tautinę organizaciją” (gal greičiau pilietiniai karinę or-ganizaciją), įjungti į Tauti-ninkų Sąjungą, būrių, kuopų ir rinktiniu vadovybėje kilo tokia stipri opozicija, kad ir aršiausieji to sumanymo ini-ciatoriai nedrįso mus daugiau judinti. Bet nei tada, nei da-bar dėl šių įvykių nekaltino-me ir nekaltinsime a. a. pre-zidento A. Smetonos. Mes ži-nome, kas dėl to buvo kaltas. Skautai buvo suvalstybinti, o šauliai sukarinti. Ar jie iš to ką išlošė, ar pralošė, ne šiame straipsnyje vieta apie tai kal-bėti. Tiek skautija, tiek šau-liai tačiau ir anais laikais ir dabar turi savo eilėse kunigų, kurių veikla vieni ir kiti di-džiuojasi. Bet yra istorinis faktas, kad kai kuriose vieto-se kunigai tiek nemėgo skau-tų ir šaulių, kad net nenorėjo matyti juos uniformuotus or-ganizuotai dalyvaujant bažny-čioje pamaldose. Bet dėl to nei skautų, nei šaulių vadai niekados nekaltino Lietuvos Arkivyskupo - Metropolito.

Idealios tvarkos niekados niekur nebuvo ir nebus, iš-skyrus danguje. Eilę dalykų Pr. Pauliukonis teisingai nu-

sako. Bet reikėtų paminėti, kad prieš rinkimus į seimą tekdavo ne vieną pamokslą iš-klausyti, kur toli gražu ne Dievo žodis buvo skelbiamas, bet iš sakyklos kartais ir la-bai smarkiai paagituojama tiktai vienintelės partijos nau-dai. Ir ne už Dievo žodžio skelbimą mūsų kunigai turė-davo kartais kokių nemalonu-mų. Absoliuti mūsų kunigų dauguma dėl jų tikrai nuošir-daus pasiaukojimo pastoraci-jos darbui buvo tiek tikinčių-jų, tiek kartais ir nuklydėlių gerbiami. O vienam kitam per jautriai dirbančiam tiktai vienai partijai net ten, kur ta-tai nederėjo daryti, nepritarė net ir tie kunigai, kurie ne-priklausė tautininkų sąjungai. Daug ką mūsų perdaug skait-lingų partijų vadai Lietuvoje darė blogai ir blogam naudo-josi savo turima įtaka ar tai į kunigus, ar į pasauliečius veikėjus. Bet dėl to niekas smarkiai neplakė nei žodžiu nei raštu Lietuvos dvasinės hierarchijos nei mūsų trijų prezidentų, Stulginskio, Gri-niaus ar Smetonos. Būta pa-vienių išsišokimų, kurie tačiau tautoje nerado platesnio at-garsio, išskyrus kai kuriuose partiniuose fanatikuose.

Kalbant apie kunigus, pri-klausiusius tautininkų sąjun-gai, tik pati sąjunga galėtų pa-sakyti, kiek jų ten buvo. Aš pats tautininkų sąjungai ne-priklausiau, todėl nežinau. Tačiau galiu patvirtinti, kad ne dėl kai kurių vyskupų ne-noro aštrinti su vyriausybe santykius ir ne per nesusipra-timą keletas jų ėjo su tauti-ninkais ar net dalyvavo jų są-jungoje. Jų buvo daugiau, ne-gu Pr. Pauliukonis galvoja. Taip pat ne tokia skaitlinga “armija” kunigų buvo tauti-ninkams opozicinėje partijo-je. Mūsų kunigai buvo tinka-moje aukštumoje ir turi labai

didelių nuopelnų tautai. Tad jų dalies peikimą, kad jie dalyvavo toje partijoje, kuri p. Pauliukoniui nepatinka, netenka laikyti pagrįstu. Juk ir kunigas yra savo valstybės pilietis ir turi teisės ne tik turėti savo nuomonę, bet ir ją reikšti, būdamas vienos ar kitos partijos narys, ar ir jokiai partijai nepriklausydamas.

Savo straipsnyje p. Pauliukonis, nerasdamas nei vieno gero žodžio a. a. A. Smetonai, sako, kad reikia skirti pagarbą valstybės galvai nuo meilės jam. Čia pat jis teisingai teigia, kad mūsų tauta džiaugėsi savo prezidentais ir viešai reiškė jiems pagarbą. Jei tačiau nebūtų buvus jokios meilės, tai nebūtų nei džiaugsmo, nei pagarbos.

O jei jau peikti vien tik A. Smetoną, tai negi p. Pauliukonis vien tik girti tegalėtų p. Stulginskį ir Grinių? Kaip gi tat atsitiko, kad ne tautininkų partijai valdant kraštą, bet p. Stulginskiui, tauta ėmė ir nebebalsavo už jį ir jo partiją? Ar čia nebuvo savotiškas tautos “plebiscitas”, kai buvo išrinktas Grinius ir jo partija į valdžią? O kai “tikroji demokratija” vos tik trumpai pavaldė mūsų valstybę, dėl kokių priežasčių kariuomenei teko gruodžio 17 d. tą “tikrąją demokratiją” nuversti? Juk visi gerai prisimename, kad perversmui įvykus visa tauta, išskyrus tik komunistus ir kai kuriuos kairuosius partinius užkietėjėlius, džiaugėsi įvyksia permaina.

Apie A. Merkelio išleistą knygą daug kas rašė, dabar rašo ir dar rašys. Rašys ir apie a. a. Smetoną. Ir nevisi rašys vien tik priekaištus. Gal rašys “objektyviau”, negu mudu su p. Pauliukoniū. Kitaip tariant, dar kartą išnagrinės netik Smetonos, bet ir Stulginskio bei Griniaus valdymo lai-

kus. Parašys ir teigiamų ir neigiamų dalykų, kurie vieniems patiks, kitiems ne. Gal įstengs teisingai parašyti ir apie klaidas ir apie naudingus jų visų darbus. Pageidautina tikrai, kad autoriai nemaišytų su rašalu tulžies ir asmeninės ar partinės neapykantos.

Labai atsargiai p. Pauliukonis formulavo savo mintį apie Neroną, Atilą “et tutti quanti”. Sakė nesugretinas A. Smetonos su anais asmenimis. Jis tikrai norėjęs parodyti mano peršamos minties klaidingumą. Klaidingumą tos minties, kurios aš visai neturėjau! Gal geriau palaukti, kas bus parašyta apie Justą Paleckį, kai ateis tam laikas. Rašiau apie a. a. A. Smetoną nevien teigiamai, kaip tatau tvirtina p. Pauliukonis. Bet ir aršiausieji A. Smetonos priešai nepaneigs, kad jis gana daug gero padarė savo tautai ir buvo didelis žmogus bei Lietuvos patriotas. Juk jau ne vienas apie A. Smetoną parašė daug ką neigiamo. Rašys ir dar. Tai ar aš turiu tą patį kartoti? Gal kiti rašys ką neigiamo ir neabejotinai turės pagrindo parašyti ir apie Stulginskį, ir apie Grinių, o taip pat ir apie kitus. Jei teks man apie šiuos pastaruosius rašyti, pasistengsiu parašyti ir apie juos bei jų darbus, neneigdamas jų klaidų, bet iškeldamas tai, ką jie gero savo tautai padarė. Ir jie tikrai verti bus kokio gero žodžio, kaip ir A. Smetona.

Baigdamas noriu paminėti vieną tiesą, būtent, kad negalima piktinti vaikų. Tą ir Išganytojas draudžia, griežtą bausmę dėl to numatydamas. Mūsų vaikai, mūsų jaunimas, kurio išsilikymu lietuviybės rėmuose taip dažnai sielojamės, skaito ir skaitys, kas rašoma apie mūsų tautos ir valstybės gyvenimą tokioje netolimoje praityje. Ar nepakrai-

pys jie galvą vien tik apie mūsų valstybės vyrų “nedorības” skaitydami? Ar nepasakys: “štai, seniai ir vėl pešasi”? Ar tuo būdu “užgrūdin-sime” juos pasiryžimui likti lietuviais? Juk taip dažnai “apie senių peštynes” girdime iš jaunimo lūpų. Tad ar negeriau, nepaneigiant buvusių neigiamybių, bet besaikiai jų ir nepabrėžiant, nusiimti nuo savo nugaros apsiaustą ir pridengti mūsų tautos buvusias žaizdas, kad jomis nepapiktintume priaugančios kartos bei nerodytume savo nepažabojamos neapykantos tiems, kurie mums nepatinka? Jokių Džingischanų ir Co. čia minėti mums visai nederėtų. Kaupkime jėgas ne kovai tarpusavy, bet kovai su raudonuoju Hani-balū, kuris jau ne “ante portam”, bet jo agentų yra jau ir mūsų tarpe.

Be to, man atrodo, kad straipsnio naivumą ar tinkamumą pasirodyti rimtame žurnale reikėtų palikti spręsti žurnalo redaktoriui. Geriau pasekime tą žurnalą leidžiančių žmonių pavyzdžiu: glauskime ir mylėkime visus, kokių pažiūrų jie bebūtų, kad tik būtų dori lietuviai. Neteiskime bent savųjų brolių, nes juk būsime kada nors visi teisiami. Savo polemikoje nesinaudokime proga įžnybti vienas kitam. Neatrodo, kad tai tiktų daryti tada, kai minime 25 metų mūsų tautos pavergimo sukaktuves. Būkime geriau broliai Kristuje ir vienas kitą mylį Lietuvos sūnūs bei dukros, atleisdami buvusias negeroves, paminėdami kas buvo gero ir likusį savo gyvenimo laiką pašvėskime mūsų jaunimui ir kovai dėl Lietuvos nepriklausomybės. Dėl tų pačių priežasčių turėtumėm baigti per daug jau įkyrėjusias visuomenei polemikas spaudoje.

ŠVENTRAŠČIO VAKARAI

ANTANAS SAUJLAITIS, S. J.

Pirmieji krikščionys, susirinkdami švęsti Viešpaties vakarienės, aukos ir puotos, natūraliai prijungė prie Kristaus duotos Eucharistijos jiems žinomų hebrajų ar pagonių liturginių elementų. Pirmoji dabartinių Mišių dalis nuo įžangos ligi aukojimo, vadinama žodžio iškilmėmis, yra panaši į Kristaus laikų sinagogos pamaldas, kurios buvo Šv. Rašto skaitymo, giesmių-psalmių, pamokslų (žr. Luko 4:17-22) ir maldų pynės. Jos gryniausia forma išliko Didžiaja. Savaitę ir Velykų išvakarėse – vigilijoje. Panašiai išsivystė ir brevijorius, bažnyčios bendroji malda: iš psalmių, skaitymų, giesmių, maldų, kaip, pvz., mišparai. Mūsų laikais ima plisti įdomi bendruomeninės maldos forma, šventraščio vakarai, Europoje žinomi jau bent dvidešimt metų. Šventraščio vakarus mini

Ant. Saulaitis, S. J., šiuo metu studijuoja chemiją Bostono Kolegijoje (JAV), o vėliau mokysis teologijos, ruošdamasis tapti kunigu.

bažnyčios vyskupai, skelbdami Antrojo Vatikano Suvažavimo liturgijos konstitucijoje: “Šventraščio pamaldas švęsti skatinama ypatingai didesnių švenčių išvakarėse, kai kuriais Gavėnios ir Advento dienomis, sekmadieniais bei šventėse” (I, 35, 4). šventraščio vakarai (angl. – Bible devotion, Bible vigil; vokišk.

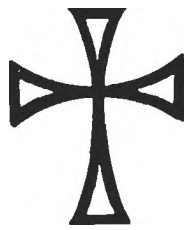
– Bibelandacht; pranc. – veille biblique) populiarėja p a r a p i j o s e, krikščioniškos veiklos sąjūdžiuose, bet ypatingai gimnazijose, universitetuose ir jaunimo organizacijose, atspindėdami ir plėsdami atgimusi krikščionių susidomėjimą Šv. Raštu, katekizacija, liturgija ir krikščionių vienybe; vienu žodžiu, tai viena mūsų amžiaus krikščionių atsinaujinimo išraiškų.

Literatūros ir meno vakarai bei minėjimai artimi šventraščio vakarų formai. Pagrindinė vakaro mintis, surišta su švente ar progos reikšme, jungia skaitymus, pastabas, dalyvių pasireiškimus, o forma pritaikoma dalyviu amžiui, išsilavinimui, sudėčiai.

Šventraščio vakaras dažnai pradedamas giesme, kurios metu procesijoje įžengia kunigas, skaitytojai ir ministrantai su žvakėmis. Šv. Rašto knyga pagarbiai padedama ant altoriaus ar ant stalo. Visiems susėdus, skaitytojas perskaito Šv. Rašto ištrauką, po kurios visi dalyviai sukalba ar gieda atitinkamą psalmę. Toji psalmė išvysto ar atsako į skaitymo skelbtą mintį: jeigu skaitymas paimtas iš Pradžios knygos apie pasaulio sutvėrimą, tinka šlovinga (pvz. 148) ar Dievo pasaulio grožį (pvz. 104) mininti psalmė. Tada kunigas taria 5-10 minučių žodį, pritaikydamas beamžį Dievo žodį susirinkusiai bendruomenei, kuri vėliau tyliai mąsto ir meldžiasi. Visų asmeninės maldos ir viltys suvedamos į eilę litaninių prašymų, kuriems dalyviai atsakydami pritaria. Kunigas visų vardu kreipiasi į Dievą sutelktine malda, dažnai savais žodžiais.

Neretai šventraščio vakarai yra visai neformalūs – kambaryje ar klasėje – be ceremonijų, išskyrus tik patį Šv. Raštą, padėtą dėmesio centre.

Savo biblinių polinkiu ir liturgine dvasia šventraščio vakarai išvengia subjektyvizmo, charakteringo privačiam pamaldumui, o laisvu turiniu ir lanksčia tvarka – formalizmo ir atstumo, kuriuo gal pasižymi dar neatnaujinta oficialioji malda. Kadangi vakarus ruošti ir juose dalyvauti gali kiekvienas, šventraščio pamaldos yra priemonė susipažinti su Šv. Raštu: jo turiniu, prasme, tikslu, dvasia, žodynu, o ypatingai su psalmėmis (žr. liturgijos konst. #90). Nors šventraščio vakarai nėra liturgija griežtąja prasme (kaip yra Mišios ir brevijorius), jie duoda progos įsigilinti į liturginio atnaujinimo reikšmę, veiksmus, liturginių ženklų tikro-

RUDENĮ ŠVENČIANT ŠEIMOJ

SPALIS – rožinio maldos mėnuo. Maždaug pagal vaikų amžių taikyki-me ir bendros maldos kiekį. Jau su penkmečiais galima atkalbėti vieną paslaptį. Gera yra po "Sveika Marija" maldos žodžių "ir pagirtas tavo iščiaus vaisius Jėzus" įterpti atitinkamą frazę, kad surištume maldą su apmąstoma paslaptimi (pvz. "kurį atradai šventykloje").

Ar mūsų gyvenime nepasitaiko, kad vos per plauką išliekame gyvi ar net nesusižeidę? Tuo "plauku" drąsiai galime vadinti savo angelą sargą. Spalio 2 d. yra skiriama mūsų angelams sargams – papasakokime vaikams apie juos. Vaikai tępranta nuo mažens jų globos paprašyti.

Paskutinį spalio sekmadienį papasakokime vaikams apie mūsų Karalių Kristų ir jam su visa šeima pasiaukokime. Lapkričio 1 d.. Visų Šventųjų šventėje, gera yra sukalbėti Šventųjų litaniją ir paaiškinti, kad yra la-bai daug šventųjų, gal kas ir iš mūsų prosenelių. Vaikams būtų įdomu išgirsti ir apie lietuvių tikėjimo kankinius.

Lapkričio 2d. – Vėlinės. Tai diena, kurią artimo meilė prasiskverbia pro mirties sieną, nes meldžiamės už mirusius – savus ir nepažįstamus. Tedalyvauja visa šeima Mišiose. Su vaikais aplankydami kapines, pa-dėkime gėlių prie savo mirusių artimųjų ar prie apleisto kapo.

Gintarė Ivaškienė

vę, pasauliečių veiklų vaid-menį Bažnyčios maldoje.

Neįtempta ir jauki eiga, giesmės ir psalmės, teigiama kunigo žodžio - pastabų kryptis ir sintetinė, suglausta, su-prastinta, džiaugsminga pa-žiūra į krikščionybę primena jaunos krikščionybės kerig-matinį gyvumą, kuriuo Geroji Naujiena perduodama iš kar-tos į kartą. Ekumeninė plot-mė visai atvira, nes kartu su katalikais dažnai dalyvauja įvairūs kiti krikščionys bei žydai, klausydami visų pavel-dėto Dievo žodžio, meldsa-miesi visiems pažįstamais psalmių ir šventraščio maldų žodžiais.

Turinys priderintas vakaro temai, kuri gali suktis apie se-kančios dienos šventę (pvz. Sekminių išvakarėse), apie liturginį laiką (gavėnią, ad-ventą), sakramentus (prieš išpažintį, Sutvirtinimą ir kt.), religinį ar tautinį įvykį ar š v e n t ė (Nepriklausomybės dieną, Padėkos dieną Ameri-koje, Kariuomenės šventę), organizacijos ar sąjūdžio dva-sią bei tikslus (ateitininkų,

skautų, profesinių draugijų), ženklą ar daiktą (duoną, kry-žių) , nuotaiką bei ryžtą (džiaugsmą, tikėjimą, sunkio-se gyvenimo dienoje), ar ir ypatingą intenciją (už miru-siuosius, už krikščionių vieny-bę ir kt.).

Kame glūdi šventraščio va-karų patrauklumas, ypatingai jaunuomenei? Šventraščio va-karai papildo liturgiją ir yra priemonė išgilinti į tyrą krikščionybę, kurios šių laikų mąstą žmonės (įskaitant nau-jąją kartą) ieško. Labai vy-kusiai suderindami atsinauji-nančios krikščionybės ūpą, dvasią ir kryptį, jie papildo tai, ko ilgą laiką trūko ir trūksta Vakarų liturgijoje – gimtosios kalbos, aktualaus artumo, savaiminio lankstu-mo, progos reikšmingiau daly-vauti, nedirbtinio jaukumo, jausti žmogišką ir savą kuni-gą. Įvairūs jaunimo sąjūdžiai ir organizacijos šventraščio vakarus laiko tikra programos dalimi, įpindami paskaitų bei diskusijų ar baigdami dienos darbus šia bendruomenine malda, kurioje kiekvienas gali

nuoširdžiai pasireikšti, pajus-ti Dievo šeimynos vienybę šia-me būrelyje, klausančiame Dievo žodžio, veikiančiame šiose sąlygose savu būdu – už pilietines teises, krikščio-nių vienybę, meilę tarp žydų ir krikščionių.

Iš pusšimčio šventraščio va-karų man akyse tebestovi še-šiasdešimties įvairių tikybų visai apsirėngusių studentų būrys, po dienos darbų par-kuose ir apleistuose miesto kvartaluose susirinkęs neda-žytame rūsyje Bostono juodu-kų kvartale karštą šios vasa-ros vakarą, taip giliai būre-liais nagrinėdamas socialinius Bažnyčios sunkumus ir už-baigdamas savo organizacinę programą Gerosios Naujienos apmąstymu – “Aš esu gyvoji duona, nužengusi iš dangaus”, klausydamas trijų savo narių pamokslėlių ir giedodamas psalmę po psalmės, kol išsi-skirstė, užkandę pyragaičių ir kavos. “Religinės diskusijos ir malda – integrali mūsų prog-ramos ir veiklos dalis”.

Lietuvių tarpe šventraščio vakarai dar beveik nežinomi.

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

THE COLLECTOR

Iš pirmo požvilgio galėtų atrodyti keistokai, kad toks veteranas režisorius kaip William Wyler, 40 metų karjeroje laimėjęs tris ir išrinktas kandidatu dar dėl aštuonių Oscar premijų, iki šiol daugiausia pasižymėjęs stambiais ir išpūdingais filmais, susidomėtų naujoko John Fowles pirmuoju romanu. Juk čia visas veiksmas apsiriboja apie psichiškai pakrikusi plaštakių rinkėja, kurs slapta pasigrobia jauną meno studentę ir kalina ją užmiesčio rajone puošniai įrengtame rūsyje. Su dviem trumpom išimtimis, visame filme stebimi tik du veikėjai ir šios rolės patikėtos jauniems ir vos pora kartų filmuose tepasirodžiusiems artistams. Nežiūrint šių paviršutiniškų keistumu, W. Wyler sugebėjo dar kartą parodyti savo meisteriškumą, sukurdamas tikrai gilų ir pagaunanti filmą. Žiūrovas pilnai įjungiamas į bendrą veiksmą ir kartu su kaline jaučia rūsio klaustrofobijos nuotaiką. Šių metų Cannes tarptautiniame filmų festivalyje abu veikėjai — Terence Stamp ir Samantha Eggar — tikrai pelnytai laimėjo geriausio artisto ir artistės premijas. Dėl svarstomų problemų rimtumo ir kai kuriu scenų, filmas rezervuotinas vien pilnai subrendusiems.

THE KNACK

Peržiūrėjus 25 besivaržančius filmus šių metų Cane

tarptautiniame filmų festivalyje, teisėjų komisija geriausiu pripažino anglų gamybos filmą “The Knack., and how to get it”. Tai pirmas atvejis, kai svarbiausia auksinės palmės premija teko lengvai komedijai. Filmo pagrinde laikomasi Ann Jellicoe pasisekusio “off Broadway” teatralinio pastatymo. Režisorius Richard Lester, paruošęs abu veiksmingus Beatles filmus, ši kartą irgi naudojasi panašiai judria filmavimo technika. Trys jaunuoliai, gyveną to paties namo skirtinguose aukštuose, pasižymi skirtingu pasisekimu su mergaitėmis. Į jų bendras diskusijas ir gyvenimą įsimašo iš provincijos į Londoną atvykusi naivi mergaitė, kurios rolę pagaunančiai atlieka nustebinto veido Rita Tushingham. Komiškame stiliuje grakščiai pasiepiant šioms dienoms būdingą perdėtą sekso užakcentavimą, šis filmas kaikam gali iš pirmo požvilgio pasirodyti lyg priešingas moraliniams dėsniams. Dėl paties pristatymo būdo subtilumo filmas rezervuotinas vien pilnai subrendusiems.

CHINA!

Amerikoje gyvenąs anglas režisorius Felix Greene 1963 m. ketvertą mėnesių turėjo progos keliauti po Kiniją ir jo išpūdžiai pavaizduojami 65 minučių ilgio spalvotame kronikinio pobūdžio filme. Nors autorius sakosi keliavęs po visą Kiniją, daugiausia apsistojant prie Pekino ir Sancha-

jaus. Šiek tiek užgriebiama

priemiesčių ir kaimo vaizdų. Daugiau skirtingumo įneša Mongolijos vaizdai. Savo komentaruose režisorius pastebi, kad filmas komunistinės Kinijos valdžios nebuvo cenzūruotas. Bet iš tikro čia ir nėra ko cenzūruoti, nes viskas perdėtai išdailinta ir visi pastebimi žmonės perdėtai šypsosi. Ne-
taupant vietos įterpta ir eilė politinių paradų komunistinių švenčių proga. Komentaruose kiek užsimenama, kad pažangos kelyje pasitaiką klaidų ir sunkumų, bet jie žiūrovui neparodomi. O tai būtų stipriai prisidėję prie filmo autentiškumo ir įtikėtinumo.

LA TIA TULA

Išskiriant nebent Luis Bannuel kūrinys, ispanų filmai, pasiekia šį žemyną, daugiausia apsiriboja folkloristiniais šokiais bei dainomis ir bulių kovomis. Malonią išimtį sudaro jauno režisoriaus Miguel Picazo pirmasis kūrinys, susilaukęs daugiau premijų, negu bet kuris kitas ispanų gamybos filmas. Nesudėtingame turinyje stebime jauną užsispyrusią merginą, prižiūrinčią mirusios sesers vyrą ir globojančią jo vaikus. Nepateisinamame išdidume ji atmeta bet kokių vedybų mintį nežiūrodama, ar tai išeitų iš jos nuodėmklausio patarimų, jos pačios troškimo ar našlio svainio pakartotinų prašymų. Tik kai ji pati pasijunta nebepajėgianti toliau užsispyrusiai kovoti ir sutiktų ištekti, visa jau pervėlu, nes ilgai laukęs našlys yra priverstas vesti su-

vedžiotą mažametę. Filme, kurs artimai laikosi Miguel Unamuno 1921 m. romano, gausu simbolizmo bei psichologinių tyrinėjimu. Vienintelis trūkumas – tai nepagrįstas ir neišryškintas jaunosios senmergės užsispyrimas netekėti. Pagrindinėse rolėse tikrai puikiai pasirodo Aurora Batista ir Carlos Estrada. Suaugusiems.

THE GREAT RACE

Arti trijų valandų besitęsias spalvotas filmas dedikuojamas praeities gabiesiems situacijų komikams Stan Laurel ir Oliver Hardy. Šie du artistai su daug pigesnėmis priemonėmis pajėgdavo iš žiūrovų išgauti nuoširdų juoką. Tuo tarpu naujas filmas yra perkrautas įdomiais autentiškais scenarijais, puikiais įrengimais bei kostiumais, neskaitant jau specialių efektų technikos tobulumo. Vis dėlto kai kam “The Great Race” atrodyt tik išpūsta ir išdailinta praeities komedijų imitacija, o kai kurios scenos net banaliai nuvalkiotos, kaip pavyzdžiui šviežių kepsnių mėtymas į veidus. Sukuriama visa eilė komiškų situacijų, kai du konkurentai specialiai įrengtuose automobiliuose pradeda lenktynes, iš Niujorko iškeliaudami į vakarus Paryžiaus link. Tarp besivaržančių Jack Lemmon ir Tony Curtis, ypač pirmasis turi gausių progų parodyti savo komiškus genialius sugebėjimus. Natalie Wood, kaip lenktynes aprašanti korespondentė, irgi nuolat maišosi, nekartą prisidėdama prie filmo komiškumo. Filmą tinkamas visiems šeimoms nariams.

ONCE A THIEF

Ralph Nelson, ne taip seniai sėkmingai surežisavęs “Lilies of the Field”, ši kartą bando

psichologiškai panagrinėti buvusio nusikaltėlio gyvenimą ir ateitį. Nepasitenkindamas kriminaliniams filmams įprastu nusikaltimų registravimu ir žiūrovų itampos kėlimu, režisorius ši kartą bando giliau išvelgti į sąlygas, kuriose nusikaltėlis randasi, bei į priežastis, kurios jį stumia gėrio ar blogio link. Alan Delon kartą apsigavęs ir visad vagimi bei nusikaltėliu laikomo jaunuolio rolėje parodo gilaus dramatiško išgyvenimo bei tragizmo. Van Heflin policininko vaidmeny bando suderinti sunkią vidinę dvikovą tarp asmeninio keršto nusikaltusiam ir netvirtai pagrįsto įtarinėjimo. Persekiojamo jaunuolio isteriškos žmonos rolėje pastebima Ann-Margret. Jack Palance vaidina išūlų saldžiakalbį apgaudinėtoją. Nespalvota fotografija pateikia eilę autentiškų San Francisco vaizdų. Šių metų San Sebastian filmų festivalyje tarptautinis katalikų filmų biuras šiam filmui suteikė savo premiją dėl nuoširdaus socialinių problemų nagrinėjimo. Suaugusiems.

THE IPCRESS FILE

Šnipų filmai, kaip paskutiniu laiku parodė 007 serija, susilaukia nemažo komercinio pasisekimo. Bandant įvesti naujumą, anglų gamybos ir kanadiečio Sidney J. Furie surežisuotame filme ši kartą stengiamasi pavaizduoti šnipų ir seklių veiklą realiau, atsisakant James Bond įprastų puošmenų ir neklystančiai užtikrinto pasisekimo. Naujo filmo veikėjas nenoromis saugumo tarnybos įveliamas į šnipinėjimo darbą ir pastatomas prieš sunkų užduvinį. Tenka susekti ir išaiškinti, kur ir koku būdu pražūva svarbiausi Anglijos mokslininkai. Nors kartais kurį

mokslininką ir pavyksta susigrąžinti, dėl jo “smegenų išplovimo” jis nebetinkamas jokiems tyrinėjimams. Naujasis agentas be James Bond perdėjimu, nors ir sunkokai, bet patvariai veda žiūrovus per eilę įtampos pilnų scenų iki staigmena papuoštos atomazgos. Michael Caine, iki šiol trumpai matytas filme “Zulu”, pagrindiniame vaidmenyje pasirodo tikrai pagaunančiai. Visi filmavimo darbai atlikti dviejuose Londono seno stiliaus namuose, netoli Victoria stoties, pritaikant juos filmo reikalams. Nemaža pakeičiamas filmo autentiškumas, kai pro tikrus langus girdimi tikrų autobusų garsai. Gana tamprią įtampą režisorius sugeba dar labiau pakelti gabiai panaudodamas šviesos ir spalvų žaismą bei fotografavimo metodus. Iš trūkumų paminėtina nebent nepagrįstai išstėta “smegenų plovimo” scena. Filmą tinkamas ne tik suaugusiems, bet ir vyresniam jaunimui.

THE FACIST

Eilėje filmų italų režisoriai pakartotinai primena apie italų politinį nepastovumą ir jų karių netinkamumą rimtiems žygiams. Ši kartą režisorius Luciano Salce pavaizduoja užkietėjusį fašistą pareigūną, pasiryžusį sugrąžinti į Romą Abruzzi apylinkėse besislapstantį profesorių Bonafe, kurs laikomas stipriausiu rezistencijos šulu. Suradęs senuką, fašistas pradeda ilgą kelionę Romos link, pasinaudodamas įvairiausiomis susiekimo priemonėmis. Nesėkmių grandinė ir sudaro filmo tragikomišką turinį, simbolizuodama paties fašizmo beviltiškumą bei užsispyrimą. Tikrai puiki Ugo Tognazzi vaidyba fašisto rolėje. Suaugusiems ir vyresniam jaunimui.

INFORMUOTI APIE KITUS

Malonu pabrėžti, kad “Laiškai” neapsiriboja vien klausimais tikybos, kurią reprezentuoja, bet nagrinėja ir visuomeniškas problemas. Būtų gerai, jei “L. L.” pradėtų informuoti savo skaitytojus apie kitų krikščioniškų tikybų pagrindus ir pažiūras.

"Mūsų Sparnai", birželis

UŽ NAUJĄ DVASIĄ

Religiniame gyvenime dėmesio verti buvo jaunųjų katalikų veikėjų atsiliepimai “Laiškuose Lietuviams”, “Drauge” už naują dvasią – pasauliečių bendradarbiavimą su kunigais parapijos ribose. Tai ekumeninės dvasios vertimas darbais.

"Į Laisvę", birželis

NEPAMIRŠTI PALŪŽUSIŲJŲ

Teko skaityti puikų V. Kleizos straipsni (žr. “L. L.” sausio nr., 12 psl.). Jo mintys ligonių reikalu jau dabar reikalingos įgyvendinti. Ypač dvasios ligoniai yra palikti skaudžiam likimui. Ar yra kas nors tuo reikalu daroma? Iki šio laiko dar neteko girdėti. O būtų didelis nuostolis, jei tokios kilnios mintys liktų tik popieriuje. Turime jau ir jaunųjų tarpe tos rūšies specialistų, manau, kad jaunieji ir turėtų pralaužti tuos ledus, pasikviesdami į talką ir senuosius. Ar išdrįstų kas tokiam reikalui atsisakyti? Tai

būtų nežmoniška, nes tas gali ir jam pačiam atsitikti.

Štai vienos garbingos organizacijos narys bestudijuodamas palūžo ir liko visų užmirštas... Nei draugai, nei pažistami, net ir dvasiškai nesuranda jam laiko, nei su juo pabendrauti, jį užimti, padėti jam darbą susirasti, kad nors kiek praskaidrintų jo gyvenimą. Visi užimti savais reikalais.

Yra ir daugiau iš mūsų tarpo, kurie tylūs kenčia, pasprukę iš mūsų tarpo, bet jie visi palikti savo likimui. Ar jie jau ne žmonės? Ar ne gėdams? Tiek daug rašome apie artimo meilę, apie šį didįjį Dievo įsakymą, kuris duotas visiems laikams. Ar nėra jis mūsų paverčiamas popieriniu.

A. Ž. Čikaga

DĖL POKALBIO

“Skaitytojo žodžio” skyrelyje duokite daugiau vietos pasisakantiems dėl tikėjimo padėties šioje uždangos pusėje. Šiame skyrelyje pageidautini ir kunigai, panašūs į kun. V. Cukurą, raginantys mus atsiliepti dialogo pravedimo reikalu.

Įdomu. “Gyvenimui tekant” skyriuje užtikau pranešimą – žinią apie rinktinis St. Louiso (JAV) asmenis, įteikusius prašymą kardinolui Ritteriui, vos grįžusiam iš Vatikano Suvažiavimo, dėl pokalbio pravedimo su pasauliečiais. Tuoju pat mintimis nuklydau, kad ir lietuviai galėtų panašų prašymą surašyti ir

iteikti ne vienam, bet visiems kardinolams, kurių žinioje tik lietuvių nujaučiama. Bet čia pat ir nuliūsti tenka, nes mūsų tarpe tokių “rinktinių asmenų” jau nebėra. Jie pasime-time nebežino, kas beesą, kai tuo tarpu St. Louiso asmenų grupė, normalaus gyvenimo apystovose, to pasimetimo nejaučia – tad tokiems beliko tik pagalvoti apie tobulėjimą dvasioje. Todėl “L. L.” redakcija nieko nelaimėtų pasiūlydama lietuviams St. Louiso pavyzdį. Eilinio lietuvio kataliko pavadavimu dar turėtų susirūpinti mūsų katalikiškosios organizacijos, šiek tiek dar pasireiškiančios gyvajame tikėjime, na ir, žinoma, mūsų abiejų vyskupų pastangos.

J. Kaseliūnas, Kolumbija

PASKUI DULKES

Dažnai girdžiu: “O kokia ana moteriškė švari, kokia tvarkinga, kokia moderniška, koki gerą skonį turi, kaip gražiai rengiasi!” Argi tai yra esmė? Juk švarai, tvarkai reikia jėgų, sveikatos. Ne visi turi. Ar neužtenka porą kartų per savaitę gerai sutvarkyti. Juk kasdien gali eiti su šluostuku ir vėl pilna. Jei t o b u l a i švaros, tvarkos žiūrėsi, nebus laiko dvasiai – paskaityti ar aplankyti ligonį ar senelį. Už tai ir mažai skaito ar rašo mūsų žmonės – nėra laiko, reikia paskui dulkes lakstyti ar madų žurnalus žiūrėti. Balia-voti ir laiko ir pinigų yra, o geriems darbams nėra...

B. J.

LIETUVIŠKOS
TEMATIKOS
KNYGOS
ANGLŲ
KALBA

Vienas jaunas lietuvis, paimtas į JAV kariuomenę, paprašė lietuvių rašytojų knygų sąrašo anglų kalba, kurias, būdamas kariuomenėje, galėtų pasiūlyti kitiems. Vertindami šią idėją, čia spausdiname Alės Rūtos paruoštą tokiu knygų sąrašą. Jis bus naudingas visiems, norintiems angliškai skaitančius supažindinti su mūsų tauta.

Gaunamos pas knygų platintojus:
THE BATTLE OF GRUNWALD, an historical novel by I. K. Sokolnikov, translated by dr. J. Bielskis; \$3.00.
CROSSES, a novel by Vincas Ramonas, translated by Milton Stark; \$4.00.
LITHUANIA — LAND OF HERDES, by L. Valiukas; \$4.75.
THE DANCE OF LIETUVA, by V. F. Beliajus; \$5.00.
THE EVENING SONG, Lithuanian legends and fables. By V. F. Beliajus; \$3.00.
THE FOREST OF ANYKŠČIAI, by A. Baranauskas, translated by Nadas Rastenis; \$2.00.
LEAVE YOUR TEARS IN MOSCOW, by B. Armonas & A. Nasvyiis; \$3.95.
THE ORDEAL OF ASSAD PASHA, by Ignas Šeinius, translated by R. Sealey; \$2.00.
THE BALTS, by dr. M. Gimbutas; \$6.95.
VYTAUTAS THE GREAT, by Msgr. J. B. Končius; \$3.00.
GUERRILLA WARFARE ON THE AMBER COAST, by K. V. Tauras.
LITHUANIA THROUGH THE AGES, by dr. A. Šapoka.
LITHUANIA, COUNTRY & NATION, by T. J. Vizgirda.

MARY SAVE US, prayers written by Lithuanian prisoners in Northern Siberia.
VILNIUS, CAPITAL OF LITHUANIA, by T. J. Vizgirda.
LITHUANIAN FOLK ART.
LITHUANIAN ART IN EXILE.
FORBIDDEN MIRACLE, by St. Būdavas.
ANCIENT SYMBOLISM IN LITHUANIAN FOLK ART, by dr. M. Gimbutas.
THE REFUGEE, a psychological study by K. C. Cirtautas.

Gaunamos “Manyland” Books, Inc. Box 266, Wall St. Station, New York, N. Y.:
SELECTED LITHUANIAN SHORT STORIES, edited by St. Zobarskas; \$5.00.
LITHUANIAN FOLK TALES, edited by St. Zobarskas; \$4.50.
THE HERDSMAN AND THE LINDEN TREE, by Vincas Krėvė; \$3.95.
HOUSE UPON THE SAND, a novel by Jurgis Gliuda, translated by Milton Stark & Sealey, \$3.95.
MEMOIRS OF A LITHUANIAN BRIDGE, by V. Kudirka; \$2.00.
IN QUEST OF NINE BROTHERS, by S. Zobarskas, translated by Danguolė Sealey.
LITHUANIAN QUARTET, by A. Baronas, M. Katiliškis, A. Landsbergis, I. Šeinius; \$4.95.
THE GREEN LINDEN, Lithuanian songs edited by A. Landsbergis and Clark Mills; \$6.00.
THE GREEN OAK, Lithuanian poetry edited by A. Landsbergis and Clark Mills; \$5.00.
Žurnalas lietuvių kultūros klausimais:
LITUANUS; P. O. Box 9318, Chicago, Illinois. 60690.

ADMINISTRACIJOS "Laiškų Lietuviams" administracija prašo gerbiamųjų žurnalo skaitytojų, dar neužmokėjusių už šių metų prenumeratą, tai PRAŠYMAS padaryti artimiausiu laiku.

2345 West 56 th Street, Chicago, Illinois 60636